

آ. گورگنلى

توركمن تاريخىنىڭ

قىسقاچا كرونولوژىسى

(تارىخى ۋا قىلالارىنىڭ بىلىڭى)

توركمن ھالى اۋرۇن قىدىم ۋ باى تارىخ ۋ مەنىيەتە ايه دىر. يونە دورلى سىپلرە گۇرۇ اۋز تارىخىمىزى اۋرە نىپ بىلمۇن گلىك.
ھۇدورلە نىن بو چاقلانگجادا ايشدە، آتا- بابالارىمىزنىڭ عاصىرلارىنىڭ دوامىندا دۇرە دن تارىخىنىڭ مەم صاحىبالارىنى آغىتارىپ، نوسغا ۋ گۇرلدە آلارلىق ۋا قىلالارى يادلايارىس.
ايشىمىزنىڭ بىرىنجى بۇلومىندە تارىخى ۋا قىلالارى يىل اساسىندا، ايكىنجى بۇلومدە بولسا اولارى گون ۋ آى تىرىبى بىلن بىرلشدىردىك.

توركمنىستانىڭ توپراغىندا «آش» A el تىپلى يادىگارلىكلر.	300 مونگ يىلا ياقىن
توركمنىستانىڭ توپراغىندا «موسىتە» Muste تىپلى يادىگارلىكلر.	100 مونگ يىلا ياقىن
توركمنىستاندا «ئىولت» زامانىنىڭ يادىگارلىكلرى.	8000- 6000 يىل مىلاددان اۋنگ

7000 م. اۈنگ	گونورتا توركمينيستاندا اكر انچىلىغىنىڭ اۋسۋشى.
5000- 4000 يىئىل م. اۈنگ	گىچكى «ئىئوليت» زامانىنىڭ يادىگارلىكلرى.
5000 م. ا	گونورتا توركمينيستاندا مىس، بورنچ و دمىر مەنىتىنىڭ اۋسۋشى.
4000- 2000 يىئىل م. اۈنگ	توركمينيستانىڭ توپراغىندا «ئىئوليت» و بورنچ زامانىنىڭ يادىگارلىكلرى. اىنو I-III، نمازگا I-IV مەنىتلرى.
2000 يىئىل م. ا	ايركى مەرى زامانىنىڭ يادىگارلىكلرى (اىنو IV، قەدىمى دەستان مەنىتى)
4000 م. ا	قەدىمى حورازم مەنىتى اۋسۋپ، توركوستاندا اولى دۈولتە اۋورىلىار. گونباتار توركىستاندا تورك مەنىتى اۋسىار. مارى مەنىتىنىڭ گوچلى دۈورى.
750 م. ا	ساكالار (اسكىت لىر) اروپا گوچبار.
434 م. ا	شاهزادا تومارحانم (تومارىس) ھامنىشىلر پادشاسى كوروشى يىنگىار.
339 م. ا	مقدونىيە لى اسكندرىنىڭ مارا يۈرىشى.
250 م. ا	پارت (پارلار / اشكانى) اوروغلى ارشاك (ارتك)، اردوغان سردارلار اترك-تجن توپراغىنى ايه لىار. ساكالار يىنگىلىپ،

	سارماتلار قدراتى الە گچيريار .
247 م. ۱	پارلار دۋولتىنىڭ باش توتانى ارشاك نوسايدا تۇچ گە يىپ اول يرى اۋز پايئاغتى اديار .
209 م. ۱	گۈك توركلرينگ باش توتانى تومن حان حاكميته يتيار . هون (گون) توركلرينگ سردارى مته حان دۋولت باشتوتانى بوليار .
174 م. ۱	مته حانينگ اولومى .
160 م. ۱	حاضيركى توركلرينگ اتا- بابالارى حاساپلانيان « يوه چىلر» ايسسى كۈلە گليارلر .
300 ميلادى	توركمينيستاندا مسيحي دىنى ياپر ايار
425 م	جيحون و مارى تۋوہ رگيندە ابدال (هياطله/اق هونلار) دۋولتى دۋرە ديليار .
426 م	ساسانيلاردان ايران پادشاسى بهرام (بايرام) باشينجى ابدال توركلرىنينگ اۋستونە قانلى يۈريشى . ابدالى حان ماريدا اولدور يليار .
433 م	چين امپراطورليغىنينگ 3- نجى اوروغى توپايلارينگ قيسيشى نتيجه سيندە، آلتاي و قليچ خانليغيندا اوتوران توركلر توركيستانا گۈچيار .
434 م	گونباتار هونلارينگ سردارى آتيلا تاغتا چيقيار .
452 م	آتيلانينگ اروپا (روم) طاراپ تاريخى يۈريشى .
454 م	آتيلانينگ اولومى .
522 م	فاردينگ باش توتانليغيندا ماريدا حالقينگ گۈرە شى مۇچ

آليار. تورك حاقانى تومن خان "جيوان- جيوان" لارى ينگيار، بىيك گونباتار تورك دۇولتى دوغانلار ايستىمى خان و موخان خان طار اپيندان دۇره ديليار.	
تومن اوغلى قلى خان حاكميته يتيار.	533 م
قلى خان اوغلى موخان خان قدراتى ايه ليار.	534 م
حازار توركلرينگ گونورتا اورسيدة يۇرئشى.	550 م
آوارلار، گوك توركلر طار اپيندان ينگيليار.	552 م
آبدال حاكميىتىنى آرادان گوترمك اوچين گوك توركلرينگ سردارى ايستىمى خان خسرو انوشيروان بيلن بيرلشيار.	566 م
ايستىمى خانينگ اوغلى تاربونينگ حكم سورن دۇورى.	576-603 م
گوك تورك دۇولتى گوندوغار و گونباتار شاحالارينا بۇلوتيار.	582 م
تورك سردارى چول خان ايران پادشاسى خسرو ساسانىنينگ قارشيسينا آياغا قاليار.	605 م
قيزيل آلان ديوارى كوميشدغه دن سالنيپ باشلانيار.	610 م
گوندوغار گوك تورك دۇولتى دارغايار. حازار توركلرى ارکينليگه قاويشار.	630 م
گونباتار توركلرى ايكا بۇلونيار.	638 م
ايران پادشاسى يزدگرد 3- نجى عاراپلارينگ هجومينه تاپ گتيرمان مارا سيغينيار.	650 م
عاراپلار خراسانى ايه ليار. چول خان دهستان و حازار ياقاسيندا عاراپلار بيلن سۇوشيار.	651-661 م
قوتلوق خان گوك تورك دۇولتىنى قايتادان ديكليديپ حالق	680 م

	طاراپىندان ايلترىش لاقامىنى آليار.
691 م	قوتلوق حانىنگ اولومى.
731 م	قوتلوق خان اوغلى قول تگىن حانىنگ اولومى. (تگىن= شاهزاده)
734 م	قوتلوق خان اوغلى بىلگه حاقانىنگ اولومى.
744 م	اويغور توركلرى، گوگ تورك دؤولتىنى آعدارپار.
744-840 م	اويغورلارنىنگ حكم سورن دؤورى.
840 م	قىرقىز توركلرى اويغورلارنى ينگيار.
845 م	مازندران حاكىمى قارن اوغلى مازيارنىنگ بوپروغى بىلن قىزىل آلان ديوارنىنىنگ دورقى تازە لنىار.
889 م	اسلام دىنىنى ياپراتماق اوچىن بغداد خليفە سى اوغوز توركلرىنىڭ آراسىنا ابن فضلانى ابىريار.
923 م	چىن دە چؤل توركلرى قدراتا يتيار.
932 م	قاراحانلى توركلرىنىڭ سردارى ساتىق بوغراخان حاكىمىتە يتيار. ايلكىنجى مسلمان تورك دؤولتىنىنىڭ دويى توتوليار.
937 م	وشمگىر اوغلى قابوس، گورگن(حاضىركى كوممت) شاهرىنىڭ حاكىمى بوليار. كوممت منارە سى بنا ادلىيار.
969 م	مسعودى مروزى(مارىلى) اوزىنىڭ شاهنامە اثرىنى يازيار. بو سونگقى يازىلان شاهنامە لارا نوسغا بولدى.
973-1048 م	بللى تورك فىلسوفى، فىلولوگ(لغت شناس) و رياضى عالمى ابورىحان بىرونىنىڭ ياشان دؤورى.
8 اگوست	بللى تورك عالمى ابن سىنانىڭ دوغلان گوئى.

	980
غازى(سۇوشىجىنگ) لاقاملى، تورك آصيللى (غازنالى/غزنوى) سلطان محمود تاغتا چىقپار.	998 م
سلجوقلى توركمنلر خوراسان و اورگنجه گۇچيار.	1032 م
ابن سينا آرادان چىقپار.	18 ژوئن 1037
مارىنگ تۇوه رگىندە مشهور دندانقان سۇوشىندە سلجوقلار، غازنالى دۇولتىنى آغدارپار. توغروىل بگ سلجوقلى توركمن دۇولتىنىڭ دۇيىونى توتپار.	1040 م
سلطان سانجارىنگ بوپروغى بىلن آستراباد و گۇرگنە توركمنلردن حاكىم بلله نپار.	1060 م
يوسف اولوغ حاجب خاص " قوتادقو بىلىك" (باغيت بريجى بىلىم) كىتابىنى يازىپ بوغراچانا خۇدۇرلىپار.	1069 م
سلجوقلى سلطان آلپ آرسلاىنىڭ اولومى.	1071 م
كاشغارلى محمود « ديوان لغات تورك» آدىلى اثرىنى يازپار.	1072
سلجوقلى مالىك شانىنگ بوپروغى بىلن مارىدا رصدخانه قورولىپار.	1073 م
مارىنگ رصدخانه سىندا عمرخيام جلالى تقويمىنى ايشلاپ دوزپار.	1079 م
سلجوقلى سلطان قلىچ آرسلان مشهور حاج سۇوشىندە (صلىبى اورشوندا) اوستونلىك قازانپار.	1101 م
سلطان سانجارىنگ حكم سۇرن دۇورى.	-1153

1118 م	
ماي 1153 م	غوز (او غوز) توركلرى مارينى اله گچيريار.
7 ماي 1156	سلطان سانجار 62 ياشيندا آرادان چيقيار.
1128 م	آدسيز (آتسيزخان) حوارزمينگ پادشاسى بوليار.
1157 م	سلجوقلار، حوارزمشالىلاردان ينگيليار.
1172 م	تکش خان حوارزمده قدراتى ايه ليار.
1200 م	ايل آرسلان اوغلى تكتش حانينگ اولومى.
1205 م	بالقان و حازار تۆوه رگينده نفت چيقاريليار.
1206 م	چنگيز خان مغول گويچ ايه لاپ باشلايار.
1220 م	جلال الدين تورکمن حوارزم شاسى بوليار، حوارزم مغوللار طاراپيندان باسليپ آلينيار.
1221-22 م	مغول لار حاضيركى تورکمنيستانى آليار.
1224 م	مغوللار بيلن سؤوشمك اوچين هندوستانا قشون يئغناماغا گيدن جلال الدين اورگنجه دولانيار.
1250 م	مصرده مملوك تورک دؤولتى دۆره ديليار.
1320 م	آرسارى بابانينگ ياشان دؤورى. معين المرید آدى كتاب عار اچادان تورکمنچا ترجمه ادليار.
1336 م	بللى تورک سردارى امير تيمورينگ دوغلان يئلى. اولومى 18 فوريه 1405
1353 م	محمد خوارزمى « محبت نامه » اثرينى يازيار.
1370 م	تيمورىلار دؤولتى دۆره ديليار.
24 مارس	تورکيستانينگ مشور منجمى اولوغ بك- ينگ دوغلان گونى.

1394	اۈلۈمى 1449
18-ۋوريە	امير تيمورينگ اۈلۈمى.
1405	
1428 م	اۈزبېك تۈرك دۆولتى دۇرە دىليار.
-1560	قازان تاتارلار ىنينگ حكم سۆرن دۇورى.
1437 م	
-1793	قىرىم تاتارلار ىنينگ حكم سۆرن دۇورى. اولار سۇنگوندا زور بىلن اورسىدە بىرىگدىر يلىار.
1441 م	
-1556	آستراخان تۈركلر ىنينگ حكم سۆرن دۇورى.
1446 م	
1469 م	سلطان سۇيون بايقرا ھراتدا قدراتا يتتار.
1470 م	قارا قويونلى تۈركمەن دۆولتى نىنگ سونگى.
-1556	شاھير محمد فضولى نىنگ ياشان دۇورى.
1498 م	
3 ژانۋىيە	شاھير غلىشىر نوايى 60 ياشىنىگ ايجىندە آرادان چىقيار. دوغلان
1501	يىلى 1441
1503 م	آق قويونلى تۈركمەن دۆولتى نىنگ سونگى.
1510 م	اۈزبېك سردارى شايبىانى خان، اسماعىل صفوى نىنگ حيوہ و مارا يۇرىشىنى ايزىنا سرېكىدىر يار. حيوا دۆولتى نىنگ دويى توتوليار.
1517 م	مصر مملوك تۈرك دۆولتى نىنگ سونگى.
1526 م	دھلى تۈرك دۆولتى نىنگ سونگى. بابىر تۈرك دۆولتى دۇرە يار.

1593- 1526 م	حاربی سرکرده و شاهپر حانلار حانی محمد بایرام حان تورکمن ینگ یاشان دؤوری.
1540 م	تورکمنینگ مردانا اوغلی آبا سردار شاه تهماسب صفوی نینگ قارشیسینا اترك- گورگنده گویچلی گۆره شه باش قوشوپ، حالقینگ ارکینلیگی اوغروندا باتیرغای دوریار.
1558 م	انگلیس دیپلوماتی آنتونی جینکینسون آسترآباد و حازار دنگیز یاقاسینا سیاحت ادیار. آبا سردار اووقودا یاتیرقا تورکمن بولمادیق عیالی طاراپیندان حاینلیق بیلن اولدوریلیار.
1570 م	حاضیرکی آق قالانینگ دوئیی توتولیار. تورکمنلری قیساجا سالماق اوچین، صفوی لر اول یره قاجارلاری گؤچورپ گتیریار.
1663- 1603 م	حیوه حانی ابوالغازی بهادرینگ یاشان دؤوری.
1660 م	مشهور « شجره تراکمه » ادلی کتاب یازیلیار.
1688 م	نادر اوشار (ندیر شانینگ) دوغلان یئلی.
1760- 1700 م	گوندوغارینگ فیلسوفی، دؤولت مامت آزادی نینگ یاشان دؤوری.
1770- 1710 م	شاهپر نورمحمد عندلیب ینگ یاشان دؤوری.
1710 م	تورکیستاندا ارکین خوقند دؤولتی دؤره دیلیار.
1713 م	تورکمنلرینگ یاغداپی حاقیندا گنگشمک اوچین حوجه نفس حان پطربورگه گیدیار.

1716- 1715 م	پيوتر (پطر) بېرىنجى توركمىلر يىنگ ياغداينى بارلاتماق اوچىن شاھزادە بكوويچ چركزوسكىنى يۇرىتە توپارا باش ادېپ حازاردىنگىز ياقاسىنا يوللايار.
1790- 1720 م	شاھىر عبدالله شاھبندە نىنگ ياشان دۇورى.
1721 م	روسلارا اسىر دوشىن سوندىلى افسر Stralendborg قىر قىز چۇللىرىندە تورك خانلارى نىنگ «اورحون» و «ينى-سى» مازار داشلارنى تاپيار.
1728 م	تورك دابى بويونچا ندىر اوشار مغان چۇلوندە تۇچ گە ييار، اق كچا موندور يىلپ، بىر جاينىنگ داشىندان اوچ گزە ك ايلاندىر يىلار.
1730 م	كىمىر خان (كىمىر كۇر) ندىر شاننىنگ قارشىسىنا باش گۇترىار.
1733 م	ندىر شاھ جىحون و حيوه تۇوه ركلرىنە جزا بىرىجى يۇرىشى قورنايار.
1798- 1733 م	ملى شاھىر هم فىلاسوفمىز مختومقلى نىنگ ياشان دۇورى.
1744-45 م	اترك- گورگن توركمىلرى ندىر يىنگ ظلمونا قارشى باش گۇترىار. اق قالا داقى قاجارلار يىنگ سردارى فتحعل يخان، ندىر يىنگ بويروغى بىلن اولدور يىلندن سونگ، اوغلى مامت اسن خان، داز توركمىلر يىنگ سردارى بگنج عالى بگە سىغىنار.
1744 م	ندىر شاننىنگ اولدور يىلمگى. تازە دۇولت قورماق اوچىن احمد دۇرائى توركمىلردن ياردام سور ايار.
1759 م	مامت اسن خان قاجار زندلر يىنگ قارشىسىندا قى سۇوشدە آرادان

	چىقىار .
1840-	شاھىر مامت ولى كىمىنە نىنىڭ ياشان دۇورى .
1770 م	
1848-	شاھىر مراد طالبى نىنىڭ ياشان دۇورى .
1776 م	
1776 م	اقا مامت خان قاجار توركىملىرىنىڭ ياردامى بىلەن آياغا قالىار .
1836-	شاھىر سىدىن سىدى نىنىڭ لىپىدا ياشان دۇورى .
1775 م	
1846-	شاھىر لار قىرباندوردى ئىلىلى و آرتىق محمد سىدى (سىدى حوجانىنىڭ) گىرگىزە ياشان دۇورلىرى .
1785 م	
1797-	اقامامت شاننىڭ كىم سۇرن دۇورى .
1787 م	
1880-	شاھىر عبدالرحمان زىنھارى نىنىڭ ياشان دۇورى .
1791 م	
1794 م	اقامامت خاننىڭ مۇغاندا تۇچ گە يىشى داباراسى .
1795 م	توركىم سىردارى حوجامبىردى خاننىڭ ياشان دۇورى . اقامحمد خانە كۇپ كىزىماتىدىن حوجامبىردى خانە آوى بىرىلىپ اۇلدورلىيار .
	اقامامت خان اىزى-اىزىنا توركىم تۇپراغىنا جىزىرىجى قىشون يوللايار . شايبى مەزھىبلى قاجار لار توركىملىرىنىڭ بىرن ياردامىنى اوندۇپ ، المىداما اولارنىڭ اوستونە يۇرىش قورناپ گىلدىلر .
1843-	فتىھلىشاننىڭ كىم سۇرن دۇورى .

	1797 م
دوان (Dowan) شاهیرینگ یاشان دؤوری.	1880- 1800 م
شاهیر عوض تاغان کاتبی نینگ یاشان دؤوری.	1881- 1803 م
جافار بای یموتلارینگ سردار لاری: 1- مامت حان 2- مامت حان اوغلی تقانقلیچ 2- تقانقلیچ اوغلی غنچه حان 4- سلطان مَاد 5- آقاحان (سلطان مَادینگ گیوسی) 6- سلطان مَادینگ اوغلی آننا آراز 7- آقاحان (ایکینجی گزه ك) 8- آنناظار حان 9- مَادقلی حانینگ اوغلی دریاقلی حان (1848)	1848- 1804 م
کاشغارلی حوجه یوسف و قربانقلیچ یموت فتحعلیشانینگ قارشیسینا آق قالانینگ ئۆوه رگینده گۆره شه باش قوشیار لار.	1808 م
شاهیر ملا نفسینگ یاشان دؤوری.	1862- 1810 م
بایلی شاهیرینگ یاشان دؤوری.	1880- 1810 م
حازار دنگیز یاقاسی نینگ بللی سرداری قیات حان ایران- روس آراسیندا «گلستان» شرط ناماسی باغلانان یغناغا قاتناشیار. شرط نامادا ایرانینگ حاربی گامیلرینینگ حازارا گیرمگی قاداغان ادیلیار. شوندان سونگرا کومیشده، ایران گامیلریندن	25 اکتبر 1813

آتېلىيان توپ اوقوندان اماندا قالپار.	
روس تزارىنگ يۇرىتە ايلچىسى نىكولاي موراوىف Nikolay Moraviev حازار ياقاسىندا قى توركىملىرىنگ آراسىنا و حيوا سىياحاتى.	1819-20 م
قىيات خان آستراباد حاكىمىنە باش گۇتربار.	1821 م
شاھىر و باغشى آناقلىچ ماتاچى نىنگ ياشان دۇورى.	1884- 1822 م
ايران- روس آراسىندا «توركىمچاى» شرط ناماسى باغلانپار.	1826 م
شاھىر اوراز عاشقى نىنگ ياشان دۇورى.	1880- 1829 م
اردشىر مىرزا ايران قشونىنا باش بولوپ، توركىم توپراغىنا يۇرىش ادپار.	1830 م
شوكور ukür باغشى نىنگ ياشان دۇورى.	1908- 1831 م
عباس مىرزا نىنگ سرخس توركىملىرە يۇرىشى.	1832 م
مأمت شاه قاجار اترك- گورگن توركىملىرى نىنگ اوستونە جزا برىجى قشون يوللاپار.	1836 م
مارى نىنگ حانى گول جمال نىنگ ياشان دۇورى.	1919- 1836 م
روس قشونى اشىر آدانى باسىپ آليار.	1837 م
آحالىنگ حانى قارا اوغلان خان، ماشاتلى سركرده سالارىنگ قوزغالانگىنا ياردام برپار.	1840 م

1855-	حيوه خانى مامت امين حانىنگ حکم سورن دۇورى.
1843 م	مامت امين حان ماری و يول اوتن-ه بۇرىشى. ساريقلار حيوه حانىنا قارشى باش گۇتريار. ماری و تجن توركمنلری حيوه حانىنىنگ سالغيت بىغناماغا گلن وكيللرينه قارشى باش گۇتريار.
1906-	شاهير مسكين قىلچىنگ ياشان دۇورى.
1847 م	
1848 م	قاجار پادشاسى محمد شانينگ اولومى.
1896-	ناصرالدين شانينگ حکم سورن دۇورى.
1848 م	
1923-	كل باغشىنىنگ ياشان دۇورى.
1850 م	
1855 م	توركمن سردارى مختومقلى خان آق قالانىنگ تۇوره گينده قاجارلارا قارشى گۇره شيار.
1856 م	قاجارلار ماری شأهرينى اله گچيرمك اوچين 40 مونگ قشون يوللايار، قاوشيت حانىنگ باش توتانليغينداقى سۇوشده توركمنلر ينگيش قازانيپ، ايران قشونينى چيم- پيتراق ادبيارلر. شوندا ايران قشونى بيلن مارا باران فرانسىالى صورتكش "هنرى بلوك ويل" توركمنلره اسير دۇشيار.
1857 م	قارنى قالانى باسيپ الماق اوچين ايران قشون ايبريار.
1858 م	احمدمعين الدوله آسترابادينگ حاكيمى بوليار.
1938-	ملى سردار قربان مامت (جونيد) حانىنگ ياشان دۇرى

1862 م	
1863 م	بىللى مچارستانلى دىلچى عالم آرمنىوس وامبرى توركىمن توپراغىنا سياحات اديار.
سىپتامبر 1863	انگليس حاربي وكىلى جىمز ابوت Abbott.G حاز ارىنگ كىنارىندا يرلشن ايران قشونىندا قوللوق ادىپ، توركىمنلر قارشى ايش آلپ بارىار.
1942- 1864 م	موقامچى سازاندا تاجمات سوو حاقولى نىنگ ياشان دۇورى. اول 78 ياشىندا 1942 ده آر ادان چىقدى.
1869 م	روسلار شاغادامى باسىپ آليار. توركىمىستاندا مترولوگيا (ھوشناسى) دۇره دىليار.
1871 م	روسلار چلەكن و چكىشلىرى باسىپ آليار.
1872 م	روس گىر اللارى كاوفمان و گلىوو اچف، حيوه توركىمنلىرى نىنگ اوستونه قانلى يۇرئش گچيريار.
1874 م	روس گىرالى لوماكىن بوتىن توركىستان و زاكاسىي (حاضىركى توركىمىستانىنگ) حاربي گوبرناتورى (فرماندار نظامىسى) ادىليار. توركىمنلرىنگ گۇرشلرىنى باسىپ ياتىرماق اوچىن بو يرده عادىتان داشارى ياغداي جار ادىليار.
1 ژانوىه 1875	توركىمنلر اشىر اداداقى روس حاربي قىرار گاهىنه ھجوم ادىپ، اولارا آغىير ضاربا اورىار. آھال ياشوللارى گوكدپه ده اولى گىنگش ماصلاھاتىنى گچىرىپ، روسلار بىلن اورشوپ- اورشمازلىق باراسىندا قىرار چىقاريارلار.
1876 م	انگلىسلى دىپلومات «او. دونوان» كومىشدىپە و مارى تۇوركلىرىنە

سياحات اديار. حالق باغشيسى اوراز سالىرىنگ دوغلان يىلى. اولومى 17 نوامبر 1940	
روسلاش اشير آدانى بوشاتماغا مجبور بوليار.	1878 م
ابلىنجى توركمن عيال روشنفكرلرىندىن ارتىق گول (تكينسكى) نينگ ياشان دۇورى. اول چاغاقا گۆكدپه سۇوشىندە روسلارا اسيردۇشيار. اورسىندە يوقارى مکتىبلردە اوقاپ بىرناچە گوئىتاتار يورتلارنىڭ ديپلورىنى اۇورە نىپ توركمنىستانا قايدىپ گلىيار و يرلى رولوتسيون (انقلابى) حرىكلره قاتناشيار.	1924- 1878 م
انگلىس دىپلوماتى «كاونتري» آستراباتدا انگلىس كىنولى بولوپ ايشلە يار.	1880- 1879 م
حازار اۋتەسى (ماوراء خزر) دمير يولى قورلۇپ باشلانيار.	1886- 1880 م
انگلىس دىپلوماتى ژىرال «ل. برسفورد» حازار دىنگىز ياقاسى و آستراباتدا ايلچى بولوپ ايشلە يار.	1883- 1880 م
انگلىس دىپلوماتى «ژىرال چارلز استىوارت» ايرانىنگ دمير غازىق گوندوغازى، خراسان و آغانستان آراچاگىندە ايشلان يىلى. حالق باغشيسى مختومقىلى قارلى نىنگ دوغلان يىلى. اولومى 7 ماي 1957	1881 م
ژىرال اسكوبلە وىنگ Skoblev باش توتانلىغىندا روس قشونى گۆكدپه قالاسىنا هجوم اديار. "گوك دپه تراژدىسى" 30 مونگە	12 ژانويە 1881

قولای تورکمن شهید بولیار. حاطیرا گونی.	
کمال مصطفی پاشا آتاتورکونگ دو غلان گونی. اولومی 10 نوامبر 1938	11 اکتبر 1881
ایران- روس دؤولتلى تورکمن توپراغىنى اوز آرالارىندا پايلاشماق باراسىندا قى شرط ناما قول چکيارلر. 1881	9 دسامبر 1881
تورکمن صحرا ده گمرگخانه دؤره دلييب، اونگا بلژيکلى «مسبو هرمان» باشلىق ادلييار. کومت قاویزدا " کنتور رفاهیه" (رفاه اجتماعی) اداراسى دؤره ديلييار.	1882 م
روس کميسرى قمرىف هم- ده على حانوف مکيرليک بيلن مارينى روسلارا تاييىن اديار. گولجمال حان روسلارا بويون بوليار.	فوریه 1884 م
قارلى باغشى نينگ ياشان دؤورى.	1962- 1885 م
دوردى قليچ شاهيرينگ ياشان دؤورى.	1950- 1886
تورکمنلر ايرانينگ مشروطه انقلابيندان آرقا چيقيپ، آستراباتدا تحصن اوتوريارلار. موقامچى سازاندا مىللى تاجميرادينگ دو غلان يئلى. اولومی 31 ژانويه 1960	1886 م
تورکيستان شورالار کاميسسارى قايغىسىز آتابايفنگ ياشان دؤورى.	1937- 1887

1893	تورکمنینگ گۆرشجنگ شاهیر و ادبیاتچی عبدالحکیم قول محمدوف- ینگ دوغلانی. اول 1932- نجی ینلینگ باشلاریندا استالین- ینگ قاتلی آراسسالاینش کامپاتسیاسیندا ترور ادیلیار.
1893 م	حشمت الدوله دن سونگ، کیومرث میرزا عمیدالدوله آستر ابادینگ حاکیمی بولیار.
15 مارس 1894	چاغدش تورکمن ادبیاتی-ینگ دوئیونوی توتان، شاهیر، درامتورگ و یازیجی بردی کرپایف-ینگ دوغلان گونی. اولومی 27 جولای 1974
1895 م	آشغاباتدا تناتر و ملی کتابخانانینگ دوئیی توتولیار. " بررسی ماوراء خزر " قازیاتی نشیر ادیلیپ باشلانیار.
1907- 1896	مظفرالدین شاه قاجارینگ حکم سورن دئوری.
1897 م	آشغاباتدا " آسخابات " ادلی قازیات نشیر بولیار.
2 آگوست 1898	یازیجی قاراجا برونوف ینگ دوغلان گونی.
1899 م	مشروطه انقلابینا قارشی بولانی اوچین مأمدهلیشاه تاغندان آغداریلیار. دوغانی سالارالدوله حوجه نفسه گلیپ، تورکمنلردن پادشانی قوللاماق اوچین یاردام سورایار.
1900 م	حالق ساز اندا پورلی سارینینگ دوغلان گونی. اولومی 7 فوریه 1970
1904- 1900	تورکمنیستاندا ایلکینجی سوسیال- دمکرات انقلابی توپارلار دؤر آپ باشلایار.

1901	آخمت قاراداغلى(دكتور) اسنقوليدا دوغولدى. اولومى 22 نوامبر 1977 كوممت قاويدا.
1905 م	حالق باغشى ساخى جباروف- ينگ دوغلان گوئى. اولومى 8 آگوست 1977
1905	" اقبال " آدلى رومانينگ يازيجيسى حدر دريانينگ دوقولان يئلى. اول 10 يئلاپ سيبيريە سورگون اديلدى.
1950- 1906	گرمان باغشى نينگ ياشان دۇورى.
1906 م	يازيجى شالى ككيلوف- ينگ دوغلان يئلى. اولومى 8 اكتوبر 1943 اورشدا، كارە ليا توقايندا. " كتاب " آدلى رومانينگ يازيجيسى نورماد ساريحانوفينگ دوغلان يئلى. اولومى 4 ماى 1944
1914- 1906	ماشاداتا كنسول بولوپ ايشلان، انچمه گزه ك توركمين توپراغىنى آيلانيپ چيقان انگليس ديپلوماتى « سرپرسى سايكس » ينگ ايراندا بولان دۇورى.
9 سېتامبر 1907	ايراندا ايلكيجى گزه ك مىلى شورا مجلسى آچيليار. تاصصيق اديلن مشروطه انقلابى نينگ تازە قانونينا گۇرأ توركمينلرە- دە مجلسيدە بير وكيلليك اورنى بولماغا حاق تاناليار.
31 آگوست 1907	روس- انگليس دۇولتلىرى ايرانى اوز آراريندا پايلاشيار لار. توركمين توپراغى روسلارينگ كنترولينا كچيار.
22 آگوست 1908	توركمين حالق آرتيستى، مىلى تئاترينگ دوپيوني توتان آمان گوئى محمدوفينگ دوغلان گوئى. اول توركيە دە عليم آليپدى. سونگرا

استالین- ینگ قاهر - غاضابینا دوچار بولدی. اولومی 31 آگوست 1977	
تورکمنیستانینگ پارتیا و دۆولت یولباشچیسى، تارىخچى عالیم، شاجا باتیروفینگ دوغلان گونى. اولومی 14 اکتبر 1965	3 اکتبر 1908
تورکمنیستاندا سوو و الکتریک ایستگالاری آچیلار.	1909 م
تورکمن سینماسىنینگ دۆیبونى توتان آلتى قارلىیف- ینگ دوغلان گونى. اولومی 11 دسامبر 1973	6 ژانویه 1909
عالیم احمد صایاتلى(آخوندوف گورگندى نینگ) دوغلان گونى. اول 2- نجى جهان اورشوندا (ژوئن 1943) وفات بولدى	23 مارس 1909
مشروطه انقلابچیلار طاراپیندان تاغندان آعداریلیپ، اورسیده سورگون ادیلن محمدعلیشاه، تاج- تاغتینا قاویشماق اوچین تورکمنلردن یاردام سوراپ ایکنجى گزه گ کومیشدفا گلیار. امیر اعظم آسترابادینگ حاکیمی بولیار.	بهار 1909 م
قاجارلارینگ سونگقى پادشاسى احمد شانینگ حکم سورن دۆورى.	1925- 1909
احمد شانینگ تآچ گه یش داباراسینا دوردى حان گۆکلنگ و باشغا- دا بیرنآچه تورکمن حان- بگلرى تهرانه باریار.	16 جولای 1909
بآش یوسغالى آناجان آخون یارالى ایران مجلیسینگ ایکنجى دؤور سایلوندا کومیشدغه دن وکیل سایلانیار.	15 نوامبر 1910
تورکمنیستاندا ایکنجى گزه ک تورکمن دیلینده اوقوو کتابلار چاپ ادیلیار.	1911 م
آمریکادا عیاللارینگ حالقارا گونینه سبآپ بولان یوریشى.	8 مارس

	1911
محمدعلیشاه اورسیتدن حوجه نفسه گلیپ، شوخ بای دیین بیرسی نینگ اویونده یرلشیار.	17 جولای 1911
محمدعلیشاه آستر ابادی اوز کنترولینا گچیریار. اونونگ رئاکسیون (ارتجاعی) حرکتلرینه قارشى بولان بیر نأچه تورکمن حوجه نفسده داره آسیلیار.	22 جولای 1911
محمدعلیشانینگ قشونی تهرانینگ قولایندا ورامیندا مشروطه چیلر طاراپیندان دربی- داغین ادیلیار، بیر توپار تورکمن هلاک بولوپ، اونلارچاسی اسپر دوشیار.	11 سېتامبر 1911
محمدعلیشاه مشروطه چیلر طاراپیندان توساغ ادیلیپ، اورسیتده سوزگون ادیلیار.	1 مارس 1912
یازجی آمان ککیلوف- ینگ دوغلان گوئی. اولومی 13 دسامبر 1974	9 ژوئن 1912
تورکمنیستاندا «روزنامه ماوراء بحرخرز» قازیاتی نشیر ادیلیار.	1914 م
یازجی بکی سه یتاکوفینگ دوغلان گوئی. اولومی 7 مارس 1979	31 مارس 1914
آستراباتدا (حاضیرکی گرگان ده) ایلکینجی گزهك بیر نأچه اویه تلفن چکیلیار.	آوریل 1914
ایلکینجی گزك آستراباد- گورگن (حاضیرکی کوممت قاپیز) آرالیغیندا یولاغچی قانتاتیان ماشین ایشلاپ باشلیار.	11 آگوست 1914
بیرینجی جهان اورش ینلاری.	1917- 1914

يازىجى قارا سه ييتلى يىف- يىنگ دوغلان گونى. اولومى 2 مائى 1971	1 ژانويە 1915
بىرىنجى جهان اورشونا قاتناش دىرماق اوچىن روسلار يىنگ توركىمىستاندان سىرباز ، آت و ايمىدى زور بىلن يىغناما غىنا توركىمىنلر بىر ك قارشى دوردولار . طالاپلارى قانا حاتلانما دىق روسلار توركىمىنلر دن قاتى اوج آليار .	مائى 1915
كومىش دىفە لى آوغان قاضى ايرانىنگ مىلى شورا مجلسىنە و كىل سايلانىار .	5 دسامبر 1915
ضياء الدولە آستر ابادىنگ حاكىمى بولىار .	ژانويە 1916 م
ژىرال مادىرتوف يىنگ باش توتانلىغىندا روس قشونى چات يىنگ اوستى بىلن كومىت قاوزا هجوم ادىار . توركىمىنلر يىنگ اركىنلىك اقورونداقى گورشلرىنە ياردام بىر مە ماقصادى بىلن بىر نأچە توركىه لى افسر توركىمىنلر ا كلىپ كومىش دىفە دە عثمان آخون بىلن دوشوشىپلار لار .	اكتبر 1916
مادىرتوف- يىنگ قشونى اق قالا و كومىت قاوزى قانا چاپقايار .	نوامبر 1916
باغشى نوربىردى قولوف يىنگ دوغلان گونى. اولومى مائى 1992	1 مارس 1917
اورسىتدە پادشالىق رژىمى آغدارىلپار .	12 مارس 1917
بلشويك قوزغالانگى نىنگ توركىمىن توپراغىنا ياپىر اماغى نىنگ	اكتبر 1917

م	اۋنگونىالماق اوچىن دىقما سردار اوغلى اوراز سردار، جنىدخان وعزىز خان داغى آياغا قالپار.
7 نوامبر 1917	بلشويكلر بوتىن اورسىتده ينگىش قازانپارلار.
م آپرىل 1918	توركمنلره قارشى اورشماق اوچىن گېلانلى ميرزا كوچك خان مشروطه چيلره قوشولپار. اول كومىشدفأئىنگ قولايىنداقتى اورشدا يارالانپار.
12 آگوست 1918	توركمنىستانى بلشويكلردان آزاد ادمك اوچىن انگىلسلى افسر مالله سون- ينگ باش توتانليغىنداقتى انگىلس قشونى تىجن- ينگ قولايىندا «آرتىق» قطار ايستگاه سىندان توركمنىستانا گىرپار.
م ژوئن 1918	آق گاردلار (تزارىنگ طاراپدارلارى) و توركمن ملتچىلرى، آشغاباد و قىزىل آربادى بلشويكلرىنگ كىنترولىندان آزاد اديپارلر.
م اكتوبر 1918	توركمنىستاندا " دانگ يىلدىز " قازياتى نشىر اديپار.
م 4 مارس 1919	عثمان آخون- ينگ توركمىنصراده جمهورىت قورماق اوقوردانقتى گورشلرىنه حمايت برمك اوچىن توركمىن آق ساقاللىرى كوممت شأهرىنده قورولتاي گچىرپارلر. توركمىنستاندا بلشويكلرىنگ قارشىسىنا مىلى حوكومت دوره دىليپار.
م 9 آگوست 1919	توركمىنستاندا " صدائى فقرا " قازياتى نشىر بولپار.
م دسامبر	روس ژىراللىرى كوبيشيف (Kübi ov) و فرونزه (Fronze)

1919	تورکمنیستانداقى مىلى دۆولتى آغدارىپ، بلشویك رژیمى دیکلایرلر. ژنرال پالتاراتسكى آشغابادی باسیپ آلیار، اونونگ آدی آشغابادا داقیلیار (بو آد 1927- نجى يئلا چنلى بۇرگونلى بولدى).
1920 م	بلشویكلر خیوه، بخارا و خوقندداقى مىلى حكومتلى آغداریلار. بخارا و چار جووده عثمانلى افسرى انورپاشا بیلن ابراهیم بگ لاقای بلشویكلره قارشى گورشیارلر.
فوریه 1920 م	بلشویكلر اسنغولى و چكىشلىرى باسیپ آلیارلار.
مارس 1920	اترك توركمنلىرى حاجى بابانینگ يولباشچیلیغیندا روسلار قارشى گۆره شیار.
4 مارس 1920	مكرم الملك آسترابادینگ حاكیمی بولیار.
18 مارس 1920	آشغاباتدا حالق وکیل لرى نینگ قورولتایى آچیلیار.
29 جولای 1920	«تورکمنیستان» قازیاتی نشیر ادیلیار.
8 اگوست 1920	آشغاباتدا «زاكاسپی اوبلاست» (تورکمنیستان) پارتیا قوراماسى نینگ 1- نجى کنفرانسى آچیلیار.
سپتامبر 1920	آشغاباتدا «قىزىل يىلديز» قازیاتی نشیر ادیلیار.

15 سېتامبر 1920	تورکمنىستانىنىڭ خالق كىنگىشى نىنىڭ مجلسىنىدە قايغىسىز اتابايف اترك- گورگن تورکمنلىرى نىنىڭ گورشلرى بىدىن آرقا چىقما لىدىغىنى آيدىار.
20 دسامبر 1920	آناجان آخون يارالى ايكىنجى گزه ك ايران مجلسىنىدە وكىل سايلانىار.
15 فورىه 1921	كوممت شاهر حاكىمى نىنىڭ اورونباسارى مەدىحان آق اؤىلى اوباسىنى توپ اوقونا توتىار، نتيجه ده 20- دن قاوراق تورکمن اؤلىار.
21 فورىه 1921	رضاخان پهلوى، احمد شاه قاجارىنىڭ قارشىسىنا دؤولت آغدارىلىشىغىنى ادىار. (كودتاي سوم اسفند 1299)
مارس 1921	اترك- گورگن تورکمنلىرى نىنىڭ اوز- اركىنلىك اوغرونداقى حركىتىنى باسىپ ياتىرماق اوچىن، حكومت، حاربى هجوم اتمك بىلن حاياتىتار. تورکمنلر كوممت قاويزى قابايلار.
آگوست 1921	كومىشدفه- آستر اباد آر اليغىندا تلگراف چكىلىار. كومىشدفه ده تلگراف اداراسى آچىلىار.
1922 م	عثمانلى دؤولتى آغدارىلىپ، يرينه آتاتورك- ينگ ياش تورك انقلابچىلار حاكىمىتە يتىار. داشكندە تورکمن دىلىندە «تورکمن اىلى» ژورنالى چاپ بولىار.
4 آگوست 1922	بلشويكلر انورپاشانى اؤلدورىارلر.
25 ژانويە 1923	اترك- گورگن تورکمنلىرى نىنىڭ اوز اركىنلىك اوغرونداقى گورشلرى بارها مؤوچ آلىار. آستر ابادىنىڭ قشون سرکرده سى

تهراننا چاغير ايليار. محمدحسن خان سرتيپ دميرقازيق قشونا باشليق بلله نيار.	
1923 م	اشغاباتدا مركزى اسپورت كلوب و استاديوم اچيليار.
آگوست 1923	حوجه نفس لى شوخ باى اورسيتدن 20 مونگ سانى بردنكه تفنگ ساتين اليب هر حايسينى 12 تومن دن توركمنلره ساتيار.
29 اكتوبر 1923	مصطفى كمال پاشا اتاتورك توركيه جمهوريتى نينگ ايلكيجى جمهور باشليغيغا سايلانيار. توركيه ده جمهوريت گونى.
27 ژانويه 1924	اشغابادينگ مركزى پاركينده لنين- ينگ هيكلى بنا اديليپ باشلانيار.
مارس 1924	توركمنلره حاربي تاليم برمك اوچين توركيه لى افسرلى كوميشده ده مكتب اچيار لار.
27 مارس 1924	قيات حاتينگ اوغلى لالى حان اسنغوليدان كوميشده گليار. صاخر ائينگ اركينليگى طالاب اديان بيلديريشلىر يابر اديليار.
10 مای 1924	ياراغلاريني يرده قويوپ بويون بولماق اوچين تهران حكومتى توركمنلره اولتيماتوم بريار.
20 مای 1924	توركمن ياشولى و طایفه باشليقلارى اومچالى اوباسيندا (ديوانه پانگ - ينگ حاولوسينداقى توت آغاجى نينگ ساياسيندا) مركزى حكومت بيلن آلنيپ باريلجاق سؤوش حاقيندا گنگش قورولتائينى گچيريار لار. يئغناقدا اولتيماتوم رد اديليپ، عثمان آخونى ايلركى توركمنيستانينگ ايلكيجى پره زيدنتى اديپ سايلانيار. ايلركى توركمنيستاندا جمهوريت گونى.
جولای	قشون باشليغي مهدى خان 800 سانى عسگريني گوگلنگ

1924	اوستى بيلن كوممت قاويزا سوريار.
20 اكتوبر	عثمان آخونينگ وكيللرى آستراباتدا، توركمين دؤولتى نينگ چااكلرى (اختيار لارى) باراسيندا حاكيم بيلن گپله شيك گچيريار.
27 اكتوبر	توركمينستان ساويت سوسياليستىك رسپوبليكاسى TSSR – ينگ جار ادپلن گونى.
5 نوامبر	توركمينستاندا انقلابى كمپته لر دؤره ديلييار.
دسامبر	توركمينستاندا سوادسيزليغى يوق ادمك اوغروندا انقلابى كمپته قرار چيقاريار.
1 ژانويه	آشغاباتدا معلم لارينگ 1- نجى قورولتايى.
1925	توركمين دؤولت نشرياتى (TDN) دؤره ديلييار.
31 ژانويه	موقامچى سازاندا آتا اولى يف- ينگ Ata Avlínín دوغلان گونى.
15-24 فوريه	توركمينستان شورالارى نينگ 1- نجى قورولتايى. اوندا TSSR- in دؤره ديليشى و اونونگ شوروى نينگ حاطارينا گير يانديگى باراسيندا قرار آلينيار.
14-19 فوريه	توركمينستان كمونىستىك پارتياسى نينگ 1- نجى قورولتايى.
14 فوريه	ايران مجلسى رضاخانى باش وزير ديبپ تصديقلار.
مارس	تهران حكومتى، توركمينستان عاداتدان داشارى ياغداى

1925	(حکومت نظامی) جار ادیار.
8 مارس 1925	آشغاباتدا بوتین تورکمنیستان عیالار ینینگ 1-نجی قورولتایی.
12-18 مای 1925	ایران حکومتی یونکرز اوچار لار بیلن تورکمنلرینگ اوستوندن بومبا یاغدیریار. کومیشدغه و حوجه نفسه 23 بمب آتیلیار. ساللاخ اوباسی اود بریلدی.
20 مای 1925	تورکمن یاشولیلار ینینگ کومیشدغه ده 2-نجی اولی قورولتایی.
19 جولای 1925	کوپ قاندو کوشیک لیگینگ اؤنگونی آماق اوچین ارجب آخون (صیادی) مرکزی حکومت بیلن ایلاشماغی ماخول گوریار.
31 جولای 1925	75 سانی گور شجنگ تورکمن بیگیدی تهر اندا آتیلیپ اولدور یلیار.
4 اکتبر 1925	یاشولیلارینگ کومیشدغه دأکی یئغناغیندا نفس سردار (کل تیره سیندن)، حکومت بیلن ایلاشیغی رد ادیپ، یاراغلی چاقناشیغا گیرمگی نینگ طار اپیندا دور یار.
5 اکتبر 1925	تورکمنلره حایبات آتماق اوچین ایرانینگ حاربی اوچار لاری کومیشدغه و ساللاخینگ اوستوندن مانور بر یار.
7 اکتبر 1925	الله یارحانینگ باش توتانلیغیندا گؤکلنگ یاشولیلاری کریم ایشان اوباسیندا یئغناشیار.
8 اکتبر 1925	یموت یاشولیلاری و اطلی گور شجنگ بیگیتلری باش یوسغا اوباسیندا یاراغلی ساقلاما ق یا- دا بویون بولماق مسئله سی بار اسیندا ماصلاحات یئغناغینی گچیر یار لر.

9 اکتبر 1925	ایران حکومتی، مدرن یاراغا بسله ن 4 اولی قشون توپاری بیلن تورکمنصحرایوریش ادیار.
10 اکتبر 1925	کومیشدغه باسیلیپ آلینیار.
25 اکتبر 1925	گوکدی صوفی، آناگلدی سردار (آج) و نفس سردار پارتیزانلیق سوؤش لر بیلن حکومت قشونلارینا آغیر ضاربا اوریارلار.
31 اکتبر 1925	رضاشاه پهلوی حاکمیت باشینا گچیار.
1 نوامبر 1925	ایران حکومتینینگ ایبرن قشونی کومت قاوزا گیریار.
2-8 نوامبر 1925	تورکمنلرینگ ایلکینجی بوسغونلار توپاری «بایات حاجی» نینگ اوستی بیلن تورکمنیستانا سیغینیار. عثمان آخون و الله یارحان اورسیت سرحد قاراقوللاری طاراپیندان توسساغ ادیلیار.
29 نوامبر 1925	بوسغونلار بایات حاجیدا قورولتای گچیریپ، تورکمن دؤولتینینگ طالابی بویونچا یاراغلارینی دؤولته برملی دیین قرارا گلیارلر.
دسامبر 1925	ایران حکومتینینگ ایبرن قشونی کومت شأهرینده بیر یگیپ، ینگیش! بایرامینی (شاغال مسلیگینی) ادیارلر.
1 ژانویه 1926	تورکیه ده تقویم هجریدن، میلادیه اویتگه دیلیار.
7 فوریه 1926	آشغاباتدا «تورکمن فیلم» کینو استودیوسی دؤره دیلیار.

24 آپریل 1926	تورکمنلرینگ گورشلرینی باسیپ یاتیراندان سونگ رضاشاه ایرانینگ پادشاسی بولیار .
25 مارس 1926	تورکمنیستاندا ایلکینجی دو قما فابریکی، آشغاباتدا قورجاق نئاتری و دراما استودیوسی آچیلیار .
10 جولای 1926	محمد آخون گرگانی(جرجانی) تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسینه وکیل بلله نیار .
اکتبر 1926	جنیدحان بلشویکلر بیلن سؤوشیپ، آخر سونگی تورکمنصأحرا، سونگرا دمیرقازیق اوغانیستانا گچیار . صحرائی باسیپ آاندان سونگرا رضاشاه ایلکینجی گزه ك کومیشدغه و کومت قاویزا گلیار . تورکمنصحرادا پارس دیلینده ساپاق بریان مکتبلر آچیلیار . حکومتینگ بو بروغی بیلن نایب(استوار) ملاسویون نیازی ، آناگلدی آجی قارقی اوباسی نینگ قولاندا ترور ادیار .
1926 م	باکودا تورکولوگلارینگ 1-نجی قورولتایی آچیلیار، أهلی تورکی جمهوریتلرینگ یازوو حاطی نینگ عار اچادان لاتینچا اویتگه دیلمگی بار اسیندا قرار قبول ادیلیار .
2 ژانویه 1927	ایرانینگ مرکزی حکومتی، ارجب آخونی(صیادی) کومیشدغه تورکمنلرینه قاضی باشلیغی ادیب بلله یار .
3 آوریل 1927	تورکمنیستان س س ر- ینگ ایلکینجی اساسی قانونی تاصصیق ادیلیار .
1 سپتامبر 1927	کومت شأهرینده " قابوس " مکتبی آچیلیار .

22 دسامبر 1927	آشغاباتدا راديو ايستگاسى آچىليار.
ژوئن 1928	تورکمنيستان يازيجيلار بيرله شيگى نينگ نشير اورگانى « قىزىل يول » ژورنالى چاپ بولىار. ژورنال لاتين حاطينى يايانگلانديرماق اوچين شول يئلينگ دسامبرينه چنلى نشير بولىار.
سپتامبر 1928	تورکمنيستاندا يازوو حاطى نينگ عار ايجادان لاتينچا گچيانديگى حاقيندا دولت جارناماسى ياپر اديليار.
اکتبر 1928	رضاشانينگ قانتاشماغى بيلن بندر تورکمن (شول واقىقى بندر شاه) شهرى نينگ دميريول ايستگاسى، اسکله و آيلو ميدانى آچىليار. کوميشدغه ده پست اداراسى آچىليار.
1 اکتبر 1929	تورکمنيستاندا يازوو حاطينگ عار ايجادان لاتينچا گچمگى باراسيندا دولت نينگ قرارى.
1929 م	مازندران استانى نينگ مرکزى سارى- بندر تورکمن آر اليغيندا قطار قانتاپ باشلايار. بندر تورکمنده معلم تربيه برىان مکتب آچىلدى.
باهار 1929	يوقارى عليم آماق اوچين تورکمن او قو وچى لارى نينگ ايلکينجى توپارى تورکيا گيديار لىر. احمد قاراداغلى، بايجان تورانى، حاجى حان (نورگلى) او غوزى، نازدوردى يموت، عبدالرحيم يموت، محمد شير محمدى (گؤکلنگ) بو توپارينگ آراسيندا بولوپدير.

فارسلاشدير ما سياساتى اساسيندا بىر نأچه توركمن (سافار خطيبى، عبدالرحمان فرزانه، حلیم صيادی، رجب ناظرى، نفس مهميانى، سارى گوكلاتى، قربان محمد سيورى، الياس مختوم) داغى تهرانه اقووا اكيديليار.	
آشغاباتدا توركمن دؤولت دراما تئاترى و چپر چيليك تكنيكومى آچيليار.	29 اكتوبر 1929
پروفسور اوده عبدالله يف- ينگ دوغلان گونى. اولومى 1987	19 نوامبر 1929
باله آر تيستى مايا (مدنييت) شاهبردى يوانينگ دوغلان گونى.	23 فوريه 1930
ايران حكومتى توركمنلره اوز مى اشيكلرينى گه بىمگى قاداغان اديار، آغاچ اويلر اود بريليار. اومچالى اوباسيندا پارس ديلىنده مكتب آچيلدى. كوميشندفده اداره نظميه/ شهربانى آچيلدى. نوسايدا روس عالمى آ. مارشچنكو علمى قازوو ايشينى باشلايار.	7 مارس 1930
آشغاباتدا قايجيسيز اتابايف ايلكىنجى توركمن ديل كنفرانسىنى آچدى.	ماى 1930
آمريكانينگ پنسيلوانيا اونيورسيتته تىنينگ عالمى Wulsun «تورنگ-دغه» و «شادفه» ده علمى قازوو ايشلرينى گچيريار. كوممت قاويزدا پست اداراسى و معلم تربيه بريان مكتب (دانشسرای عشائرى) آچيليار. توركمنصأحر ادا ژاندارما پستلارى دؤره ديلىار.	1931 م

1932	گورنوكلی شاهیر و ادبیاتچی عالیم، گورشجنگ عبدالحكیم قول محمودف ترور ادیلیار.
1 ژانویه 1932	آشغاباتدا تورکمن مدیسین انیستیتوتی آچیلیار.
بهار 1932	ایران حکومتی نینگ فارسلاشدیرما سیاستی اساسیندا آستر ابادینگ آدی گورگن و تورکمنلرینگ یاشایان توپراغی بولسا " دشت گرگان" آدلارینا دگیشدیریلیار. آستر اباد (گورگن) - بندر تورکمن آریغیندا شوسه یولی چکیلیار.
3 نوامبر 1932	کومت قاویز و کومیشدغه ده ایلکینجی گزه ک شهر شوراسینا (انجمن شهره) سایلاو گچیریلیار. کومت قاویزدا ملا تقی، محمد اسکویی، ملا مأمی حلیمی، میرزا محمود علیقلی، میرزا آق آتابای، دوردی قلیچ آمادی نژاد؛ کومیشدغه ده بولسا آقاتقی مهمیانی، قاوشیت خان عبدالله زاده، دوردی مآد جعفری، گلدی روشنی، تایی ساریحانی و محمود سیدمحمدی سایلانبار لار.
7 ژانویه 1933	رضاشاه نینگ تورکمنلردن باسیپ آلان اکرانچیلیق پرلرینی قایتادان تورکمن دایخانلارینا ساتماق باراسیندا ایران مجلسینده یؤریته قرار چیقاریلیار. دؤره دیلن املاک اداراسی نینگ کومت قاویزداقی باشلیغی سروان صفاری تورکمنلری قاتی حورلابار. حازاردان اشپیل صادر ادمک امتیازی دوللو دیین بیر گلیمیشگه بریلیار.
1933 م	آمریکانلی آرخیولوگ R.Pumpelly آشغابادینگ قولاینددا «أنوو» ده قازو ایشینی باشلاپار.

1934- 1933	تورکمنیستانینگ اطلی حاربی قشون بؤلومی نشیر اورگانگی « قیزیل قلیچ» قازیاتی نشیر بولیار. (قازیاتدان جمعی 12 سانى نشر بولوپدیر)
20 فوریه 1934	تورکمن سینماسى نینگ گۆرنوکلى آرتیستی بابا ائنانوف- ینگ دوغلان گونی. اولومی 1994
ماى 1934	تورکمنیستاندا، تورکمن یازیچیلار بیرلشیگی دۆره دیلدى.
1936 م	بندر تورکمن شهرینده حاضیرکی مختومقلی (شول و اقتقى هدایت) آیدنادی اورتا مکتبی آچیلدی. کومت قاویزدا " دولتی " آیدنادی کارخانه سالیندی.
1937 م	ملی قهرمانلار قایغیسیز آتابایف، ندرباى آیتاکوف و... داغى استالین- ینگ بویروغى بیلن آتیلیپ اولدوریلدی. تورکمنصحرالى گۆرشجنگ بیگیتلر ائناقلیچ بابایی، قوربان محمد سیوری Siveri (دانشکده افسرینگ استیودنتی)، حاجى خان اوغوزى (تاریخ معلمی) و دکتر احمد فرزانه داغى توساخ ادیلدی. سیوری غیناغ آستیندا زنداندا شهید بولدی.
26 فوریه 1938	دیلچی عالیم الله قلى قاراحانوف اشغاباتدا آتیلیپ اولدوریلدی. اونونگ مازارى نابللی.
10 نوامبر 1938	آتاتورک آرادان چیقدى. دوغلانى 11 اکتبر 1881
1939 م	ایران حکومتی نینگ قراری بیلن حاجیلار و قاراتیکن شهرلری، مینودشت و شاه پسند-ه اویتگه دیلیار. داشلی بوروندا پست اداراسی آچیلدی.

1945- 1939	ایکینجی جہان سؤوشی یئللاری. بو سؤوشده 100 موئگه قولای تورکمن قوربان بولدی.
18 ژوئن 1939	تورکمنیستاندا بدن تربیه (اسپورت) گونی.
مارس 1940	تورکمنیستاندا کمونیستیک پارتیانینگ 9-نجی قورولتایی گچیریلدی.
1 مای 1940	تورکمنیستاندا یازوو حاط لاتینچادان روسچا(کرلیچا) اویتگه دیلیدی. تورکمنیستان بیلن ماراوا دپانینگ آراسیندا حاصارچادا گمرگ اداراسی آچیلدی.
17 نوامبر 1940	باغشی اوراز سالیر آرادان چیقیدی. دوغلانی 1878
25 آگوست 1941	بندر تورکمن-ینگ اوستی بیلن شوروی نینگ قیزیل قشونی کومت قاویزا گیریدی. کومتده ایلکینجی گزه ک ایلات یازوی گچیریلدی.
25 آگوست 1941	رضاشاه ایراندان قاچیب گیتیدی. (3 شهریور 1320)
آگوست 1941	آلمانلار قارشى سؤوشده، شوروی قشونونا یاردام برمک اوچین بندر تورکمن-خرمشهر آراسیندا دمیر یول چکیلیدی. بندر تورکمنده روسلارینگ اداراسی آچیلدی. تورکمن دیپلوماتی قیلچ قلییف آستراباتدا شوروی کنسولی

	بولوپ ايشلدى.
19 سېتامبر 1941	ايراندا سياسى بىندىلر اوچىن گونا گچيش ايغلان ايدىلىدى. كۆپ سانى بىندىلر شول ساندا آناقلېچ بابانى زنداندا بوشادىلىدى. توده پارتىيانىنگ (حزب توده ايران) دۇران گونى.
20 سېتامبر 1941	مجلسىنىگ قرارى بويونچا رضاشانىنگ باسىپ آلان اكرانچىلىق يرلرى اوغلى محمد رضاشاهه برىلدى.
6 نوامبر 1941	آشغاباتدا مختومقلى آدينداقى توركمىن دۇولت اپرا و بالت تئاترى دۇره دىلدى. تئاترى، نيازوف 2001- نجى يىلنىنگ آپرىلنىده ياپىدى.
27 دسامبر 1941	توركىستانىنگ خوقند اركىن دۇولت يولباشچىلار يىندان مصطفى چوقاي اوغلى آلماندا شىبهه لى ياغدايدا آرادان چىقىدى. مازارى برلىنده.
ماي 1942	توركمىن دۇولت اپرا و بالت تئاترى دۇروه دىلدى. ايلكىنجى توركمىن مى باله تى «آلدار كۆسه» صاحنا لاشدىرىلدى.
1942 م	گۇرنوكلى دىلچى عالم اوراز تأچ ناظر ف زنداندا حور لانيپ اولدى. موقامچى سازاندا تأچامىت سوحانقلى 78 ياشىنگ ايچىنده دنيان اوتدى.
21 جولاي 1942	يرسىز - يره توركمىنلرده سالغيت يىغنايان بندر توركمىنىنگ تۇوه رگىنده «تىكنجيك» گمرگ- حاناسى، حالقنىگ غاضابىنا اوچراپ دار غادىلدى. گورگن و كوممت فاوبىزىنگ تۇوه رگىنده گوبچلى ير تىتره دى.

27 اکتبر 1942	تورکمنیستانلی دیلچی عالیم کومشالی بؤریف Küməalı Böriyev آتیلیپ اؤلدوریلدی.
30 نوامبر 1942	زنان شاهیرا آناسلطان ککیلو انینگ دوغلان گونی. اؤلومی 30 نوامبر 1983
ژوئن 1943	کومیشدغه لی ارجب آخون صیادی نینگ اوغلی، گوندو غار شناس عالیم آخمت اخوندوف گورگنلی 2- نجی جهان اورشونده وفات بولدی. دوغلانی 23 مارس 1909
8 اکتبر 1943	گورشجنگ شاهیر شالی ککیلوف 2- نجی جهان اورشونده کاره لیا توقایندا آرادان چیقدی. دوغلانی 1906
ژانویه 1944	غایب بهلکه، بایرامجان نیازی، عبدالله پسر موسی، کریم، آرازقلی کلامی، آشورپور، بۇرده، ایرانپور، سافار انصاری، قیادی و... داغی توده پارتیاسینا قوشولدولار.
4 مای 1944	یازجی نورماد ساریحان آرادان چیقدی. دوغلانی 1906
9 مای 1945	ایکینجی جهان اورشی قوتاردی.
19 آگوست 1945	گورشجنگ تورکمن افسری سروان عبدالرحیم ندیمی نینگ یولباشچیلیغیندا، ماشادا قوللوق ادیب یورن بیر توپار انقلابی افسرلر مرکزی حکومتینگ سیاساتلارینا قارشى بولوپ، آیاغا قالیپ، یاراغ گویجی بیلن ماراوادپائی آلانلاریندان سونگ، کومت قاویزا حرکت اتدیلر.
21 آگوست 1945	افسرلر بیلن حکومتینگ یاراغلی گویچلری نینگ آراسیندا قانلی چاقناشیق توردی. افسرلر ینگیلدیلر. سروان ندیمی آذربجانینگ اوستی بیلن شورویه سیغیندی. اول 1970- نجی یئللاردا

اورسیدینگ ایوانف شهرینده آر امان چیقدی.	
7 نوامبر 1945 تورکمن روشنفکر لری ایران حکومتینه یوزلنیپ «تورکمنلرینگ بو توپراقدایاشاماغا حاققلاری یوق می؟» دیین بیلدیریشینی یایر اتدیلا. اوندا حکومتینگ ظالم سیاستلاری، سنئله- ده باش سانی تورکمن معلمینگ اربت شرطلی شهرلره سورگون ادیلیشی برک یاز غار یلیبیدیر.	
13 آپریل 1946 ایرانینگ باش وزیر ی احمد قوام مازندران حالقینا یوزلنیپ، اللریندکی یاراغلارینگ بیر آیننگ دوامیندا دؤولته بریلمگی بار اسیندا دویدیریش بردی.	
12 مای 1946 آذربگجان حالقینینگ ارکینلیک اوغرونداقی گورشرلریندن آرقا چیقپ، تورکمنلر کومت شاهرینده میتینگ گچیردی. یغناغی ژاندارما و قشون گویچلری مسلسل لر بیلن غاباپ، آدملا را حایبات آتدیلا. یغناقدای سافار انصاری حالقا یوزله نیپ، اولاری آغزی بیرلیگه چاغیردی.	
1 ژوئن 1946 چاغلارینگ بوتین دونیا گونی.	
1946 م کومت شاهرینده «تورکمن سسی» ادلی قازیات نشیر ادیلیار. قازیاتدا سیاسی مقاله لارینگ یانی بیلن عبدالرحیم مدرسی نینگ تانقیدی قوشغولاری دا چاپ بولیاردی.	
12 ژوئن 1946 ولجان آخون (وافی)، رحمت نژاد، رحمان (رجب) رحمانی و نجاری داغی، توده پارتیانینگ کلوبینده حالقا یوزله نیپ ادن چیقیشلاریندا ایراندا دمکراتیک حکومتینگ قورلماغینی طالاب	

اندیلر .	
13 ژوئن 1946	کومیشدهده ، چوده ای دیین آدمینینگ اولی انباریندا « ظفر» (ینگیش) آدلی تئاتری توماشا ادمآگه یئغانانلارینگ اوستونه پلیس اوق آچدی، معلم آمانجان (آبا) آبابی شهید بولدی.
15 نوامبر 1946	گورگن شاهزینده شوروی نینگ کنسولی بولوپ ایشلأن تورکمن دیپلوماتی قلیچ قلی یف ، باغشیلار ساخی جبار ، نابات نورمحمدوا کومیشدهده، اومچالی، باش یووسغا، آق قالا و کومت قاویزا گتیریب، کانسرت بر دیردی.
اکتبر 1947	تورکمن اینتله گنتلری (روشنفکرلری) اؤز سیاسی دوشونجه لری اساسیندا ایکی توپارا بولوندیله . آناقلیچ بابابی ، قلیچ نظری و تاجی ایرانپور داغی دؤولتینگ دوره دن «دمکرات» پارتیاسینا گچدیله . اولار چچی توده پارتیانینگ آغضالاری بیلن بییتی جدله گیریشدیله . سروان آرشام بیر ایرانلی افسر ، آراچاگینگ یاقاسیندا " موخی " دیین بیر تورکمنی اولدوردی.
16 دسامبر 1946	توده پارتیانینگ کومت شاهر بولومینینگ لیدری غایب بهلکه و اؤنونگ یولداشلاری قربان رابطی ، قربان تکه ، ولجان آخون توسساغ ادیلدی.
1947 م	تورکمنلرینگ آراسیندا سؤدیگار چیلیک اؤسیار . بندر تورکمنده آرازجان شمالی تر اکتور و کمباین گتیریب ساتیار ، پاغتا آراسسالایان و اوون کارخانالارینی سالیبار . بو آلالاری اوچین شمالی توسساغ ادیلیار .

1947 م	توده پارتیانینگ آکتیویستلاریندان 30 آدم شول ساندان غفور مختوم، محمدحاجی آخون نژاد توسساغ ادیلیار. تورکمئترینگ آیدندان مجلسنداکى وکیل محمد آخون گرگانی اوز چیقیشیندا کومت شهرینگ آستراباتدان آیریلیپ، ادارى تایدان اوز باشینا بیر شهر بولماغینی طالاپ ادیار.
ژانویه 1947	تورکمن دایخانلاری مینودشت- ینگ املاک اداره سونینگ باشلیغی نینگ آلیپ باریان ظلمی باراسیندا یازان عارضالاری مجلسیده اوقالدى .
1948 م	گورگن شاهرینده پارس دیلینده گنله شیک بریان رادیو ایستگاه سی آچیلدی.
4 فوریه 1948	تهرانده، محمدرضاشاها اوق آتیلدی. سیاسی آکتیویستلار ایزار لاندی. 20 سانى تورکمن تورکمنیستانا سیغیندیلار.
7 مای 1948	چؤره گینگ باهالانى اوچین، بندرتورکمنده حکومته قارشی سیاسی حرکتلر بولدی.
5 اکتبر 1948	آشغاباتدا گویچلی یر ایراندی. 150 مونگه قولای ایلات هلاک بولدی. ماتم گونی.
11 جولای 1949	رضاشانینگ تورکمئردن باسیپ آلان اکرانچیلیق یرلر، محمدرضاشانینگ آدینا گچدی.
20 تیبر 1328	کومت قاویزدا ایلکینجی کسلحانه آچیلدی.
1 سپتامبر	آشغاباتدا تورکمن دؤلت اونیورسینه تی آچیلدی.

	1950
بندر تورکمنده 700، کومیشدغه ده 300 آدم بو شهر لرینگ تلگراف ادارا لاریندا سیاسی اوتورشیق (تحصن) گچیریپ، تورکمن توپراغیندا مجلس سایلاییندا حکومت ایشگار لرینینگ آلیپ باریان قالب ایشلری باراسیندا تهرانه تلگراف یوللادیلار. آق قالادا مترو لوگیا (هواشناسی) اداراسی دؤره دیدی.	24 دسامبر 1951 3 دی 1330
تورکمنیستاندا علملار آکادمیاسی دؤره دیدی. اونی ساپامیرات نیازوف 1998- نجی یئلینگ جولای آیندا یاپدی.	1 جولای 1951
ایران حکومتی یر رفورمینی عمالا آشیردی. بو ایشدن ماقصات تورکمن توپراغیندان باسلیپ آلمان اکرانچیلیق یرلری قایتادان حالقاساتیب اولاری تالاماقدی. شول اساسدا یرلر 5 و 10 هکتار لارا بؤلونیپ، 20 یئل مهلتی بیلن ساتیلیار. دومه یرلرینگ هکتاری 160-130 تومن، سوولی یرلرینگ هکتاری 2480-1300 تومان دیلیار. کومت قاویزنگ تئوه رگینده هر هکتار یر 280 تومنه ساتیلیار. قاراسوو اوباسیندا ژاندارما اداراسی دؤره دیدی.	27 ژانویه 1952 7 بهمن 1331
کومت قاویزینگ تئوه رگینده «حور - حور» آدیندا سوو بندی قوریلدی.	1952 م
اوقوو جایلار هم- ده معلم- ینگ یتمز چیلیگینه ناگیله لیک بیلدیریپ کومت قاویزلی اوقوویچیلار اوقوویچیلار اگیتمان، کؤچه لرده یؤریش گچیردیلر. ایراندا اشیبیلی صادر ادیان شیلات اداراسی خصوصی ایه چیلیگه بریلبار، تورکمن بالیقچیلاری قاتی حور لانیار لار.	1952 م

<p>آلمانینگ مونیخ شأهرینده «آزاد اروپا و آزاتلیق رادیوسی» اوز ایشینه باشلادی. اوندا تورکمن دیلینده هم گپله شیک بریلیار. اونونگ ایلکینجی ایشگار لریندن 2- نجی جهان اورشوندا آلمانلارا اسیر دوشن مراد تأچمراد، آمان بردیمراد دی. بو رادیو 1995- نجی یئلدا چک جمهوریتی نینگ پایتاختی پراگ شأهرینه گؤچوریلدی و حأضیر بو یرده اوز ایشینی دوام اندیریار.</p>	<p>1 مارس 1953</p>
<p>کومیشدفأنگ اوز القی حاربی حأکیمی عبدالله حان توماچ (اول تورکمن دأل)، تورکمنلرینگ آیدندان ایران مجلسینه وکیل سایلانیار.</p>	<p>18 مارس 1953 27 اسفند 1332</p>
<p>تورکمنصأحأرالی تورکمنلرینگ أشغابات رادیوسینی دینگله مکلی نینگ اؤنگونی آماق اوچین گورگن و ماشات شهرلرینده تورکمن دیلینده، ایران سیاساتینی اؤویان رادیو گپله شیگینی آچماغی پلانلاشدیریان گیزلین فرمانینی، ایران حکومتی اوز استاندارلارینا یوللایار.</p>	<p>29 ژوئن 1953 8 تیر 1332</p>
<p>کومت قاویزدا 22 سانی تورکمن سیاسی آکتیویستلرینگ گچیرمکچی بولان یئغناغیندان پلیس حاباردار بولوپ اولاری توساغ ادیار. شولارینگ آراسیندا تورکمن شاهیری آراز محمد شاعری (آرام) هم بولوپدیر.</p>	<p>30 ژوئن 1953 9 تیر 1332</p>
<p>محمدرضا شاه، حالقینگ اوزینه قارشى گؤرشینه چیدامان یورتدان قاچیار. بندر تورکمنده "پنبه" کارخاناسی قوریلدی.</p>	<p>16 آگوست 1953 25 مرداد 1332</p>

19 اگوست 1953 28 مرداد 1332	آمریکا و انگلیس دۆولتلىرى دکتر مصدق - يىنگ دۆولتىنى آغدارىپ، محمدرضا شانى قايتادان تاغتا چىقارىپ.
2 دسامبر 1954	تورکمنىستانىنگ آراچاگىنى برکىتمک اوچىن ايران و شوروى وکیللىرى " سنگر دپه" ده دوشوشىپ، بو بارادا يۇرپته کمىسیون دۆره ديارلر. کومت قاویزدا " ملّى" کارخانىسى سالىندى.
1955- 1954	قاراقوم کانالى مرغاب و تجنه گلیپ یتدى.
18 ژانویه 1955	يازىجى رحمت سیدوف آرادان چىقدى.
5 آپریل 1955	آراچاگی برک قوراماق اوچىن ايران- شوروى وکیل لرى دره گزده دوشوشدىلار. بندر تورکمنده توده پارتياسى نىنگ کلوبى پلیس طار اپىندان ضبط ادىلدى.
ماى 1955	ژاندارمالارنىنگ ظلمى نىنگ اۇنگونى الماق ماقصادى بىلن باتىرلارچا گۆره شن مردالى، ملا تاغان و اوه حاینلىق بىلن توساخ ادیلیپ آتیلیپ اۆلدوریلیر.
1956 م	کومت قاویزدا «جین» کارخانىسى سالىندى.
1957 م	توده حزب- يىنگ تورکمنصرا بویونچا جو غاپکاری غایب بهلکه تاجیکستانده آرادان چىقدى.

1957 م	ايراندا ساواك(سازمان امنيت و اطلاعات كشور) اداراسى دۆره ديلدى.
7 ماى 1957	باغشى مختومقلى قارلى آرادان چىقىدى. دوغلانى 1881
1958 م	كوممت قاپوزدا تلفن و مترولوگيا(هواشناسى) ادارالارى ايشه باشلادى.
18 ژانويه 1958	شوروى بيلن آوغانىستانىنگ آراسىندا (آمىدرىا و تجن تۆوه رگىنده) آراچاك بلله مك اوچىن بىر شرط ناما قول چكىلىار.
سپتامبر 1958	توده حزبىندان بولوپ، كۆپ يىللانپ زنداندا اوتوران نورمحمد قرىنجيك آغير كسل ضرارلى آرادان چىقىدى.
8 دسامبر 1958	توركمنىستانىنگ داشارى ايشلر مينيسترلىگى نىنگ يائىندا «توركمنىستانىنگ داشارى يورتلار بيلن دوستلوق ومدنى آراقاتاشىقلار باراسىندا قى جمعيت» دۆره ديلدى.
1959 م	آشغاباتدا تله گپله شىكلر (تلوزيون) ايشلاپ باشلادى. بندر توركمىن- گورگن آرايغىندا دميريول چكىلدى. آق قالا و آى درويش(كلاله) شهرلرینه الكتريك چكىلدى.
14 جولاي 1959	عراق دؤولتى بو يورته ياشايان توركمىنلرنگ قارشىسىنا گىنگ مؤچبرده قتل عامى عمله آشىردى. كركوك قتل عامى .
19 آگوست 1959	گورگن رادىوسىندان توركمىن دىلبنده گپله شىك برىليپ باشلادى.
28 مرداد 1338	
31 ژانويه	سازاندا مىللى تاجميراد آرادان چىقىدى. دوغلانى 1886

	1960
تورکمنیستاندا ملی شاهیر مختومقلی نینگ 225 یئلیغی دابارا بیلن بلله ندی. بندر تورکمن- گورگن آرالیغیندا اوتلی (ترن) قاتناپ باشلادی.	مای 1960
بندر تورکمندن محمد شرعی آز مهلت بیلن ایرانینگ ملی شورا مجلسینه وکیل بولوپ گیتدی. آنبار اولومداقی اکرانچیلیق یرلری آماق اوچین ایرانینگ قشون باشلئغی ژنرال اویسی و سرگرد کمال اوز حاربی توپاری بیلن اوبانی باسیپ آیار و اونگا " شاه مزرعه کمال " آدینی بریارلر.	21 فوریه 1960
محمدرضا شانینگ اکرانچیلیق یر رفورمی نینگ بیرینجی تاپغیری عامالا آشیریلدی. تورکمنصأحرا توپار- توپار زابلی و بلوچ گوچوریلپ گتیریلدی. زابلی لاری ننگ 659 حوجالیغینا (خانوار) 38790 هکتار یر بریلدی. کومت قاویزدا " وئش دشت " ، " صنعتی " و " پنبه ایران " کارخانالاری سالیندی. کلله ده " جین " کارخاناسی سالیندی.	9 ژانویه 1961 19 دی 1340
آمی دریانینگ سووی آشغابادا گلپ یتدی.	12 مای 1962
محمدرضا شانینگ گورگن، کومت قاویز و بجنورده بلان یورپته وکیلی سرلشکر منصور مزینی تورکمن دایخانلارینی قاتی حورلایار.	مای 1962
میه ویت، مرجن آباد، آتا آباد، پیراواش، قیزیلجا و پشمک	ژوئن 1962

<p>اوبالاری نینگ تۆوه رگیندأکی اکر انچیلیق یر باسیلیپ آلینیار . حوجه لار گرکزده 3 سانی دایخان اولدور یلیار . پادشانینگ عیال دوغانلاری شمس و اشرف، گل چشمه دن مونگرچه هکتار یری ایه لیار لر .</p>	
<p>باش وزیر اسدالله علم ایراندا " ایالتی و ولایتی " لایحه سینی مجلسه حؤدور لیار .</p>	7 اکتبر 1962
<p>آیت الله خمینی " ایالتی و ولایتی " لایحه قارشی بولیار .</p>	1 دسامبر 1962
<p>آشغاباتدا حالق فیلامونیاسی دؤره دیلدی .</p>	5 دسامبر 1962
<p>پروتستلرینگ آرتماغی نتیجه سینده دؤولت " ایالتی و ولایتی " لایحه سینی ایزینا آلیار . اداری بؤلونشیک و مجلس سایلولا ریندا، کومیشدغه، بندرتورکمن فارس شهرلری بندرگز و کردکوه ، آق قالا بولسا گورگنه دگیشلی ادیلیار . کومت قاویزدا " پنبه شمال " کارخاناسی سالیندی .</p>	7 ژانویه 1963
<p>رحمت الله فهیمی (تورکمن)، تورکمنلرینگ آیدندان مجلسه وکیل سایلاندى .</p>	6 اکتبر 1963
<p>دکتر آخمت قاراداغلی نینگ همتی بیلن کؤپ سانلی تورکمن یگییت و قیزلاری تورکیبا اوقووا ایبریلدی .</p>	14 مه 1342
<p>محمدرضا شاه رژیمی نینگ شوونیستیک سیاساتینی یاییجی، تورکمنلری کمسیدیان " آراس خان " یالی فیلملر یاسالدى .</p>	1963 م

23 مارس 1965	يازجی قاراجا پرونوف آرادان چیقدی. دوغلانی 2 آگوست 1898
14 اکتبر 1965	تورکمنیستانینگ پارتیا و دؤولت ایشگاری شاجا باتتیروف چیقیش ادیب دوران و ایتی جان بردی.
9 فوریه 1966	آوغانیستانلی عبدالروف ترکمنی "پیام وجدان" ادلی قازیاتی نشیر اتدیردی.
آپریل 1966	گورگن آقارینینگ جوشماغی سبألی، حوجه نفس و اونونگ تؤوه رگینی سوو آلدی. محمدرضاشاه هلیکوپتر بیلن سیل آلان یرلری بارلاماغا گلدی.
25 نوامبر 1967	تورکمنلرینگ آدیندان 7-8 گزه ك مجلسه وکیل سایلانان محمد آخون گرگانی(جرجانی) تهر اندا آرادان چیقدی. یر رفورماسی باشلانانی بأری دؤولت، تورکمنلره 3744 تراکتور، 671 کمباین ساتییدیر. بندر تورکمنلی گورشجنگ بیگیت پرویز ایرانپور تورکمن باغشی و ذکر(غازال) توپارینی بیرناچه داشاری یورتلار شول ساندان ایتالیاداقی فستیوالا قاتناشدیردی.
آپریل 1969	اترک- گورگن دریالاری نینگ سوولاری جوشوپ، کؤپ یرلر سیل سووی نینگ آشاغیندا قالدی.
7 فوریه 1970	حالق سازاندا پورلی ساری آرادان چیقدی. دوغلانی 1900
2 آگوست 1970	گوللی داغ و قارناوا اوبالاریندا گویچلی یر ایراندی، 32 اوبا ویران بولوپ، 175 آدم اولوپ، 500- دن آرتیق کیشی

یارالاندی.	11 مرداد 1349
کومت قاویزنگ مرکزی میدانیندا اوتوردیلان محمدرضا شائینگ هیکی، گور شجنگ ییگینلر طار اپیندان پارتلادیلی.	مارس 1971 بهار 1350
کمونیسیتیک حرکتلرینگ اؤنگوندی آلماق اوچین دوزیلن آمریکانلی «مارشال»- ینگ پلانی (طرح مارشال) اساسیندا، کومت قاویز و آراچاڭ یاقالارینا بیرناچه آمریکانلی شول ساندان «مستر مور»، «ویلیام آیرونز» گلیپ بار لاغ! ایشلر گچیردیلر. مستر مور بیرناچه اوقیپیلی (استعدادلی) تورکمن ییگیدی یوقاری علم آلماق اوچین آمریکا ایپردی.	مای 1971
آمریکانینگ جاسوسلیق اداراسی تورکمنیستان دینگله مک ماقصادی بیلن مار او ادپانینگ قارشیسیندا یکه چنارینگ قولایندا اولی رادار مرکزی دؤره تدی. شولار یالی رادار بجنوردینگ آشخانه سینیگ قولایندا هم سالیندی.	
شاهیر قاراسه ییتلی یف آرادان چیقدی. دوغلانی 1- نجی ژانویه 1915	2 مای 1971
کومت قاویزدا گور شجنگ ییگینلرینگ تاغالاسی بیلن 3 گیجه لآپ آیدیم- ساز و قوشغی داباراسی گچیریلدی. ساواک 20 سانی تورکمنی توساغ اتدی.	اکتبر 1971
آوغانیستانلی تورکمن فداحمد فدایی "ملت" قازیاتینی نشیر اتدی.	26 سپتامبر 1971

11 دسامبر 1973	تورکمن سینماسی نینگ دوئیونئی توتان آلتی قارلی یف آرادان چیقدی. دو غلانی 6- نجی ژانویه 1909
18 دسامبر 1973	تورکمنلرینگ آدیندان محمد آخون گرگانی نینگ قیزی مهین گرگانی ایران مجلسینه وکیل سایلندی. تورکمنلرینگ دورموشینا دگیشلی " یک اتفاق ساده" ادلی بیر فیلم یاسالدى و اوندا تورکمن آرتیستی آنا تاریخی رول آدی.
27 جولای 1974	یازجی بردی کر بابایف آرادان چیقدی. دو غلانی 15 مارس 1894
1974	امیر شیروان پارس دیلینده «تورکمن» فیلمینی یاسادی. یازجی آی محمد آی محمدی «سنت» و «قارا چویون» یالی نمایشلاری بیلن بوتین ایراندا تورکمن تئاترینی تاناتدی.
13 دسامبر 1974	یازجی آمان ککیلوف آرادان چیقدی. دو غلانی 9 ژوئن 1912
1974 م	گور شجنگ شاهیر آراز محمد شاعری (آرام) 40 یاشینگ ایچینده آرادان چیقدی. شاهیردان "ریاعی لار" ادلی اثر یادیگار قالدی. اونونگ چاپ بولمادیق "آرزوم" ادلی یئغیندیسی- دا بولمالی.
1975 م	تورکمنلرینگ دورموشونا دگیشلی نادر ابراهیمی "صدای صحرا" فیلمینی یاسادی.
29 سپتامبر 1975	گور شجنگ شاهیر قربان ناظر عزیزوف 35 یاشینگ ایچینده قازانجیغینگ قولایندا مونیب باریان ماشدی نینا 70- دن قاوراق اوق آتیلماغی سبأپلی اله مه دشیك بولوپ آرادان چیقدی. دو غلانی 1 مارس 1940

تورکمنصأحر انینگ بللی باغشیسی قازاق پاتنگ آمریکانینگ قاراشسیزلیق گونی مناسیبتلی نیویورکده گچیریلن موزیک فستیوالینا قاتناشدی.	
رحمانقلی سیدی و قاوشاق(آلتی) جعفرای تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسه وکیل سایلانندیلار. بندر تورکمنینگ ژاندار ما باشلیخی سروان حامد- ینگ دؤورینده بالیقچیلار عظیم اونق و اخی قلیچ نیازی اولدورولیب، بابیش و امین کلتله غیناغا چکلپ عمر بوی مایئپ بولدی.	8 سپتامبر 1975
نادر ابراهیمی ایران تلویزیونی طار ایپندان شوونیستیک سیاستی یایئجی، تورکمنلری کمسیدیان " آتش بدون دود" فیلمینی یاسادی "کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان" ادلی مدنی اداره، تورکمنلره دگیشلی "اسب" ادلی فیلمی یاسادی.	1976 م
باغشی ساخی جباروف آرادان چیقدی. دوغلانی 1905	8 آگوست 1977
تئاتر آرتیستی آمان گل محمدوف آرادان چیقدی. دوغلانی 22 آگوست 1908	31 آگوست 1977
دکتر آخمت قاراداغلی آرادان چیقدی. دوغلانی اسغولی 1901 . مازاری کومت قاویزدا.	22 نوامبر 1977 1 آذر 1356
بوتین ایراندا محمدرضاشانینگ رژیمینه قارشلی آیاغا قالمالار بارها مؤوچ آلیار.	نوامبر 1978

<p>كومىشدفه لى معلملار پهلوى رژيمه قارشى ايش تاشلايش گچيردىلر .</p>	
<p>توركمنلر محمدرضاشانينگ حكومتينه قارشى: اوقوو گره ك، حاط گره ك، توركمنچه مكتب گره ك. الدىن گيدن يــــرلرى، قايتاريپ آماق گره ك. يالى شيغالار بيلن ناگيله ليكلرينى گوركزديلر . يائش شاهير محمد برازنده قوجيق موتوردان يئقيليپ آرادان چىقىدى. شاهيرينگ گورگن رادىوسيدان يايلان انچمه قوشغوسى بار .</p>	<p>6 ژانويه 1979 16 دى 1357</p>
<p>محمدرضاشانينگ گيزلين اداراسى ساواك- ينگ كومت قاويز بولوم باشتوتانى، پادشاه وفالى آملاردان پيدالانيب، توركمن اوبالاردان ساده توركمنلرى يئغناپ، كومت قاويزدا بولاغايلىق توروزدى. آدريلر بيلن توركمنلرينگ آراسينا دوشمانچىلىق دوره دىلدى.</p>	<p>9 فوريه 1979 20 بهمن 1357</p>
<p>محمدرضا شاه پهلوى نينگ حكومتى آغدارىلدى.</p>	<p>11 فوريه 1979</p>
<p>گلميشه ك باى- فنودالار توركمنلرينگ ارکينليك اوغروندا آليپ باريان گورشلرينى توغتاماق ماقصدى بيلن كومت قاويز شاهر دادگاسى نينگ اؤنگونده تحصن اتديلر . حكومت وكيلىرى حجت الاسلام اميد و رادنيا اولارا گؤنلىك بردى. اولارينگ پروكاسيا(تحريك) اوچين مونيب گلن ايچى دولى ياراغلى</p>	<p>15 فوريه 1979</p>

ماشینی، گۆرشجنگ تورکمن بیگیترل طار اپیندان ضبط ادیلدی.	
تورکمنلرینگ گۆرشجنگ بیگیترلی " کانون فرهنگی و سیاسی" و " ستاد مرکزی شوراهاى روستایى ترکمنصرا" یالی قوراملاری دۆره تدیلر.	15 فوریه 1979
تورکمن یازجی- شاهیرلارینگ کومت قاویزینگ پیشاهنگی سالونیندا انچه گونلأپ حالقینگ عمومی ایسگری باراسیندا ماصلاحات اتدیلر، اؤز فکرلرینی اورتا آتدیلر.	2 مارس 1979
یازجی بکی سه يتاکوف مسکوده آرادان چیقدی. دوغلانی 1 ژانویه 1915	7 مارس 1979
تورکمنلرینگ تولقونشلارینا حایبات آتماق اوچین، اسلامی حکومت فانتوم تیپلی حاربی اوچارلارینی بندرتورکمن، آق قالا و کومت قاویزینگ اؤستؤندن پس یردن اوچوردی. بندرتورکمن حالقی آیاغا قالیپ، شهرینگ آدینی بندرشاه دان، بندرتورکمنه اوینگه دیلمگینی طالاب اتدیلر. اسلامی حکومتینگ پاسدارلاری اوق آتاندا 19 تورکمن یارالاندی.	10 مارس 1979 19 اسفند 1357
اسلامی حکومتینگ «حکومت اسلامی؛ هاوامی یوق (آری یا نه)» دیین رفراندومه تورکمنلرینگ سس بریپ، برمزلیگی حاقیندا ماصلاحاتلشماق اوچین، «مدنی و سیاسی اوجاق»، حالقی 26-نجی مارسده کومت قاویزینگ ملی پارکینده گچیریلجک متینگه چاغیردی	23 مارس 1979
کومت قاویزدا سیگار ساتیپ اوتوران دوردی پور دیین بیر تورکمن بیگیدی پاسدارلار آتیپ اولدوردیلر، باشغا بیر تورکمنی	25 مارس 1979

5 فروردین 1358	یارالادیلار.
26 مارس 1979	آخوند عمادی نینگ باش توتانلیغیندا تورکمنلرینگ کوممت قاویزینگ ملی پارکینده پاراحتچیلایقدا گچیپ دوران یئغناغینا پاسدارلار یاراغلی چوزدی. اونلارچا تورکمن شهید بولدی. اسلامی حکومت بیلن تورکمنلرینگ آراسیندا ایکی هفته لاپ اورش دوامم اتدی. کوممت قاویزداقی 1- نجی اورش.
4 آپریل 1979	بندر تورکمنده " بیرلشیک " آدیندا بیر ژورنال نشیر ادیلدی (ژورنالدان دینگه 3 شماره چاپ بولدی)
24 مای 1979	باش وزیر مهدی بازرگان، تورکمنلرینگ «اوباشورالار مرکزی» نینگ یاپیلماغی اوچین اولتیماتوم بردی.
30 مای 1979	" ایل گویچی "، " خبرنامه تورکمن صحرا " و " دایخان " یالی قازیات- ژورناللار نشیر ادیلدی. مدنی و سیاسی اوجاغینگ " هنر و فولکلوریک بؤلومی دؤره دیلدی.
16 جولای 1979	یولما سالیان اوباسیندا ایلکینجی گزه ک " اوراق بایرامچیلیغی " گچیریلدی.
25 تیبر 1358	حازار دنگیز ژاندارمالاری، بالیقچیلارینگ آشیردادا قی یئغناغینا یاراغلی هجوم اتدی.
20 جولای 1979	آنبار اولومداقی " شاه مزرعه " نینگ برلری و تأسیساتی گورگن قشونونینگ ارکینه بریلیپ، اونگا " مزرعه نمونه ارتش " آدی

29 تىر	برېلدى. تورکمن شورالارينا دگيشلى رضا علامه زاده "حرف بزن ترکمن" فيلمىنى ياسادى.	1358
اگوست	شيرمحمد درخشنده توماج و عبدالحكيم مختوم مدنى و سياسى اوجاينگ، سافار انصارى بولسا توده پارتياسى طاراپيندان اساسى قانونى دوزجك ايرانينگ خبرگان مجلسينه كانديداتوراسىنى حودورله ديلر. گره كلى سسى آلانديغينا قارامازدان اولارينگ مجلسه گيرمگينه يول بريلمدى. حالپا باغشى قازاق پانگ (قربان بايرام گونينده) اوچالى اوباسيندا آرادان چىقدى.	1979
6 فوریه	حلق فدایى لار غفوراماسى نینگ دؤره یش يئل دؤنومى اوچين يؤريش گچيريلجك حاقينداقى بيلديريش بايرادىلدى. بو بولسا كوممت قاويزدا ايکينجى اورشا سباب بولدى.	1980
7 فوریه	پاسدار لار، فدایى لارينگ كوممت قاويزداقى يوروشينه روغصات بريلمجکديگىنى مالم اتدى.	1980
18 بهمن	اوبا شورالارينگ يولباشچيلارى شيرمحمد درخشنده توماج، عبدالحكيم مختوم، حاجى طواق واحدی و سويون جرجانى گيجه ساغات 12- ده دؤولت و كيللرى بيلن گچيرن دوشوشيقدان اؤوريليب گلشيلرينه، كوممت قاويزينگ قايراقى كؤفرسى نینگ يانيندا اوغورلانديلار.	1358
8 فوریه	پاسدار لار، فدایى لارينگ يوروشينه قاتناشانلارا اوق اتدى. ايلات مدنى و سياسى اوجاينگ اؤنگونده تحسن اتدى. كوممت قاويزداقى 2- نجى اورش.	1980

<p>غاضابا گلن حكومت طار ايدار لارى، ياش توركمين بيجيتدى بهروز آخوندىنى كومت قاويزينگ اور تآر اسيندا واغشىلارچا اؤلدورديلر.</p>	
<p>18 فوريه 1980</p> <p>توماج، مختوم، واحدى و جرجانىنينگ غيناغ آستيندا پارچالانان جسدلى بجنوردينگ قولايندا "چمن بيد" ديين يرده، يولونگ قير اسيندان تاپيلدى.</p> <p>بندر توركميننگ بللى ياشولىلارى پرويز ايرانپور، نازدوردى نوشين و يوسف قرجه داغى اوغورلانيپ، ترور اديلىدى. اورشدا اؤلدى ديپدير مك اوچين اولارينگ جسدلى كومت قاويزينگ امامزاده ماز ارليغينا تاشلانيپدير.</p> <p>100- دن قاوراق توركمين آتيشيقدا يا- دا توسساغ بولانلاريندان سونگرا آتيلپ اؤلدوريلدى.</p> <p>توركمينصحرادا شهيدلر گونى.</p>	
<p>ايران و دونيا اينتله گنترلى توركمين يولباشچيلارىنينگ ترور اديلمگينى ياز غارديلار.</p>	<p>6 مارس 1980 15 اسفند 1358</p>
<p>«توركمينلرينگ مدنى و سياسى اوچاغى»، توركمينصحرادا حاكم بولان ترور آتمسفرى ضرارلى، ايران مجلسه گچيريلجك سايلولارا قاتناشماجاغينى مالم اتدى.</p>	<p>7 مارس 1980</p>
<p>حكومتينگ اتان حايياتينا قارامازدان شهيدلرينگ 40- ي «اوبا شورالارى» طار اپيندان يوريش گچيريلپ بلله ندى.</p>	<p>28 مارس 1980</p>
<p>«اوبا شورالارىنينگ» 11- نجى قورولتايى، شيله- ده شهيدلر</p>	<p>4 ژوئن</p>

1980	قاقا بزمونه، آماندوردی سرشاد و توماچی پور- ینگ 100- ی آق دگیش اوباسیندا بلله ندی.
جولای 1980	گوروشجنگ ییگیتلر عبدالله قزل، مردگلدی بیدار و آق محمد بیرامی آتیلیپ اولدوریلدی.
19 جولای 1980	«خبرنامه ترکمنصحرا» نشریه سینینگ چاپ ادیلمگی قاداغان ادیلدی.
مارس 1981	حکومه وفالی حلیم بردی عادل " ندای ترکمن " قازیاتینی نشیر اندی.
7 مای 1981	بالیقچی بردی مراد توماج دنگیز ژاندارمالار طاراپیندان آتیلیپ اولدوریلدی.
جولای 1981	گوروشجنگ ییگیتلر گورگن بهاکه و انین گوگلانی آتیلیپ اولدوریلدی.
جولای 1982	ابراهیم ندیمی، حمید فرجاد، آرازمحمد (آرچا) بصیری، حالی حاللیزاده (آغیر) و حضرتقلی کر آتیلیپ اولدوریلدی.
مای 1983	تورکمنیستاندا ملی شاهیریمیز مختومقلی نینگ 250- یئلیغی دابارا بیلن بلله ندی. یونه تورکمنصحرا ده آق توقایا یغنانشانلارا ایرانینگ یار اغلی گویچلری قیسیش گورکزدی، صدقه ضیافت نهارینی بیشیرتمدی.
30 نوامبر 1983	گوروشجنگ زنان شاهیرا آناسولتان ککیلوا 13 یئل توساغ هم دالیحانادا ساقلانیپ، دوزلی پسیکوتراپیکی غیناغلاردان سونگ اولدی. دوغلانی 30 نوامبر 1942
سپتامبر	آنامحمد غراوی کومت قاویزدان ایران مجلسینه وکیل

1984	سايلاندى.
سپتامبر 1984	تور كمنصر ادا «سالك» دىين بىر حىلى يوقونچ كسل ياپىرادى.
مارس 1985	ساپار مىرات نىيازوف تور كمنىستانىنگ كمنىستىك پارتىياسى نىنگ 1- نجى سكره تارلىغىنا بلله ندى.
مارس 1985	تور كمنىستانا سىغىنان تور كمنصر الى سىياسى بوسغونلار «ايل گويچى» نىشرىه نىنگ 2- نجى دۇورىنى چىقار دىلار.
اكتوبر 1987	سىياسى حر كىلر نىنگ ار كىن بولوپ، «فدايى لار» دان آيرىلماق اوچىن، «مدنى و سىياسى اوجاغىنگ قايتادان دىكلدش توپارى (هئىت باز سازى كانون) دۇره دىلدى.
ماى 1988	اوزلرىنى «مدنى و سىياسى اوجاغىنگ» حاقيقى ايه لرى دىين بىر نأچه تور كمن، اوجاغىنگ ار كىندىگى بار اسىندا آلماندا بىر بىلدىرىش ياپىر اتدىلار. مدنى و سىياسى اوجاغىنگ طار ايدار لارى ايكأ بۇلوندولر.
ماى 1988	ياش بىگىتلر آشغابات و نفت داغدا آياغا قالىپ، گلمش كلر نىنگ تالانگچىلىقلى سىياساتلار نىنگ بس ادىلمگىنى طالاپ اتدىلر.
توموس 1988	ايراندا تريك سۇوداسىنى ادىائلر بىلن گۇرش واقتىندا بىر نأچه سىياسى بندىلر - ده آسىلدى. اولار نىنگ آراسىندا گۇرش نىنگ بىگىت حالق بردى الفت ده بولدى.
1 سپتامبر 1988	حالق شاهىرى، مجلسىنىگ وكىلى، مختومقلى باير اغى نىنگ ايه سى كرىم قربان نفس 59 ياشىنىگ اچىنده يورك كسلى سبألى آرادان چىقدى.

سپامبر 1988	آلمانده اۇزىنى «مدنى و سياسى اوجاينىڭ» نىشىر اورگانى دىيىپ آلاندىران «تورکمنستان ايران» نىشيره سى چىقىپ باشلادى. نىشيره 1991- نجى يىلا چنلى چاپ بولدى (جمعى 30 شماره)
سپامبر 1988	كلاله شاهرىندن ياغمور قلىزاده ايران مجلسينه وكىل بولوپ سايلاندى.
مارس 1989	حالىق باغشى مختومقلى قارلى نىنگ 100 ياشى داش حاويزدا دابارا بىلن بلله ندى.
30 آگوست 1989	تورکمنيستاندا " آغزى بىرلىك حالىق حرکتى " آدىندا بىر سياسى جمعىت دۇره دىلدى. «آغزى بىرلىك» تورکمنيستانىنگ ارکىنلىگىنه قاووشماغىندا، مىلى دويغولارىنگ اويانماغىندا قاتى آلادا اتدى. اولار دىکتاتور نىيازوف- يىنگ ظلمونا دوچار بولدولار. يولباشچىلارى اولدورىلدى (باپىبا گۆكلنىڭ)، زندانا اتىلدى (نوربىردى نورمأمدوف)، كآبىرلىرى (شاهىر شىرالى نورمىراد) يورتدان قاچىپ اتماغا مجبور ادىلدى.
سپتامبر 1989	40 يىل سانسوردان سونگ آتا قاوشىدىنىڭ "پرمان" رۇمانى، پروفىسور ماتى كۇسايىف يىنگ ايشلان "قورقوت آتا" اثرى نىنگ چاپ بولماغىنا روغصات برىلدى. قاداغان ادىلن سازلار قايتادان يانگلاندى.
24 مائى 1990	تورکمنيستاندا تورکمن دىلىنه دۇولت دىل اسناتوسى (حقوقى) برىلدى.
ژانوىه	" آغزى بىرلىك حالىق حرکتى " اىلكىنجى گزه ك گۆكدپه ده شهىد

1990	بولانلارینگ حاظیرالارینا صداقا بر جکدیگینی مألیم اتدی. تورکمنیستان حکومت یولباشچیلاری اولارینگ اؤنگونی آجاقدیغی بیلن حاییات اتدی.
13 اگوست 1990	عالیم آخمت بکمرادوف ارادان چیقدی.
سپتامبر 1990	آلمانینگ مونیخ و سوئدینگ گوتتبرگ و لروم شاهرلرینده یاشایان تورکمنلر "مدنی جمعیتلری" اساسلانديرديلار. بو جمعیتلار آدی اغزالان دؤولترلرینده رسمی تایدان حاسابا آلیندی.
اکتبر 1990	تورکمنیستانینگ ارکینلیگی او غروندا اؤز سیاسی دوشونجه لری سبأپلی کؤپ آدم حکومتینگ غاضابینا دوچار بولدی. اولاردان شاهیر شیرالی نورمردوف توسساغ ادیلیپ ایلکی چار جوو سوئنگ اورسیت زندانینا یوللاندى. اول حأصیر سوئنده بوسغونلیقدا یاشایار.
فوریه 1990	دکتر مظفر آرسلانینگ تقلاسی بیلن "عراق تورکمن ملی پارتیاسی" دؤره دیلدى.
17 مارس 1991	"اغزی بیرلیک"، تورکمنیستانینگ شورویدن آیریلیپ، اؤز باشننا بولماغینی طالاپ اتدی.
28 آپریل 1991	گوپچلی آپی- توپان حازار دنگیز یاقاسیندا یاشایانلاری حورلادی. بیر توپار اؤی یئقیلیپ کؤپ سانى مال- قارا هلاک بولدی.
12 مای 1991	بللی آرتیست آقمیرات شیروف کینو استودیویانینگ بالکنیدان یره قاچیب! اؤلدى.

<p>بندر تورکمنده يار اغلی گويچلر بير تويونگ توتولماغینی ياتير جاق بولوپ آدملارا اوق آتاندان الياس آراز قلیجی ديين تورکمن اولوپ، باشغاسی يار الاندی.</p> <p>يار اغلی گويچلر قربان باير اميندا لاله قاقيان قيزلارا آزار برديلر. باغشيلارينگ تامديرالارينی دؤگوپ، اولارا شهرينگ اورتآراسيندا شلاق اوردولار.</p>	<p>1 مای 1991</p>
<p>ملی شاهير مختومقلای نینگ دوغلان گونينه قاباتلان يپ، تورکمنيستاندا " دنيا تورکمنلر يانيندا گومانيتار (هومانيتار/انسانپرور) بيرله شيگي نینگ 1-نجی کنفرانسی آچیلدی.</p>	<p>18 مای 1991</p>
<p>تورکمنصحرالی باغشيلار فرانسه نینگ "آوينيون" موزیک فستيواليندا شاوخونلی چيقيش اتديلر. ساويت سايوزی (شوروی رژیمی) دارغادی. (21-نجی آگوست)</p>	<p>آگوست 1991</p>
<p>تورکمنيستانينگ اوبوزيسيون توپارلاری "گنگش" آدی آستيندا يئغنانديلار. اولار:</p> <p>1-آغزی بير ليک حالق حرکتی 2-دموکراتيک (اوسوش) پارتياسی 3- استيو دنترلر نینگ (ناظاريت) توپاری 4- ماری حالق حرکتی 5- بالفان حالق حرکتی 6- کامونيستلاردان آيرئلانلار.</p>	<p>20 آگوست 1991</p>
<p>"گنگش" بيرينجی بيلدير شينده أهلی تورکمن دؤولت</p>	<p>21 آگوست</p>

1991	يولباشچيلار يىنىڭ ايشدن چتاشمه گىنى ايسله دى. 50- دن آشا توركمىستانلى اينتله گنتلر دۇولتینگ آليپ باريان سياساتلار يىنى ياز غاريپ، آشغاباتداقى مختومقلى نىنگ ياديگار ليگى نىنگ يانيندا آچليق اوتور شىغىنى گچير ديلر.
22 آگوست 1991	توركمىستان اوز اختيارلى دۇولت دىليپ جار اديلدى.
30 سېتامبر 1991	توركمىستاندا مىلى حاوپسوزلىق كميته سى (KNB) دۇره دىلدى.
اكتوبر 1991	توركمىستاندا باغشيلار آلمانينگ دوسلدورف شهر موزيك فستيو الينا قاتناشديلار.
25 اكتوبر 1991	آشغاباتدا " دونيا توركمىلر يىنىڭ گومانيتار بير له شىگى نىنگ " 2 - نجى قورولتايى گچير يىلدى.
27 اكتوبر 1991	توركمىستان، اوز مىلى قاراشسىز ليغىنى جار اتدى.
نوامبر 1991	كوميشدغه و بندر توركمىندن يوسف بسنجيده ايرانيىنگ اسلامى مجليسه و كيل سايلاندى.
23 دسامبر 1991	گور شىنگ شاهير باپبا گولكنگ شىبه لى بير ماشين تصادفينده اۇلدى.
17 ژانويه 1992	70 يىلداى سونگ ايلكىنجى گزه ك ايران بيلن توركمىستانينگ آراسيندا اينچه بورونداى گچلگه نوقادى آچيلدى.
19 فوريه 1992	توركمىستانينگ بايداق و دۇولت نشانى (گرب) تاصصيق اديلدى. توركمىستاندا دۇولت بايداق گونى.

2 ماس 1992	تورکمنستان بېرلشن ملتز قوراماسينا آغضا ادليپ آيندى.
آپريل 1992	خزر دنگزى نينگ ژاندار مالارى 4 سانى كوميشدغه لى باليقچىنى آتپ اولدوردى. بئله واقعا هر يئل ديين يالى قايتالانيار.
ماي 1992	حالق باغشى نوربردى قولوف آرادان چيقدى. دوغلانى 1 ماس 1917. اول كمنيست رژيمىنى اوپان يکه جه- ده آيديم آيمادى.
18 ماي 1992	قاراشسىز تورکمنيس تانينگ ايلکينجى اساسى قانونى تاصىقلاندى.
5 ژوئن 1992	باغشى حوجه شرقى كوميشدغه ده آرادان چيقدى.
21 ژوئن 1992	يکه کاندیداتور ليق اساسيندا، سافاميرات نيازوف قاراشسىز تورکمنيس تانينگ ايلکينجى پره زيدنتى بولدى. سونگرا اوزينه تورکمنباشى و حتى پيغمبر ديديرن نيازوف تورکمنيس تاندا گورولمه ديك شخصيت کولتى سياساتينى (شخصيت پرستليگى) اساسلانديردى.
ماي 1993	نيازوينگ پرمانى بيلن اشغاباتدا قايجيسيز آتابايوف- ينگ هيکلى يئقيلدى. هيکلى 1965- نجى يئلدا هيکلتر اش مومى سيدميرات ياساپدى.
2 جولاي 1994	هيکل تراش مومى سيدمراد آرادان چيقدى.
15 ماس 1994	گورشجنگ تورکمن افسرى، 1951- نجى يئلدا تورکمنيس تاندا سيغنان سرهنگ سافار خطيبى اشغاباتدا آرادان چيقدى. سافار

خطیبی ایرانینگ انقلابی افسرلار توپاری نینگ حاطاریندا پادشالیق رژیمه قارشى گۆره شیبیدی. دوغلانى اومچالى 1918	
نیازوف- ینگ رژیمینه قارشى آشغاباتداقى اولى یۇریش باسلیپ یاتیریلدی. کۆپ آدم توسساغ ادیلدی. قارا چهارشنبه.	12 جولای 1995
تورکمنیستاندا باغشیلار گونی.	10 سپتامبر 1994
تورکمنیستانینگ خواهشی اساسیندا بیرلشن ملتئر قوراماسیندا بو دؤولته بیطار ایللق حقوقی بریلدی.	12 دسامبر 1995

1- ژانویه (دی- بهمن) آیلا رینداقى واقعالار

کوموشدغه تورکمنلری آشیر آدادا یرلشن روس حاربى قرا رگأهینه هجوم ادیپ، اولارا آغیر ضد

روسلارا قارشى دوروپ، دورمازلیق باراسیندا آحال یاشوللاری گؤکدیده گنگش ماصلاحاتینی

یازجی قارا سه ییتلی یفینگ دوغلان گونی. اولومی 2/5/1971

آشغاباتدا معلملرینگ 1- نجى قورولتایى آچیلدی.

تورکمن دؤولت نشریاتى (TDN) دؤره دیلدى.

تورکیه ده تقویم هجریدن میلادیه اویتگه دیلدى.

آشغاباتدا «تورکمن دؤولت مدیسین» انیستیتوتى آچیلدى.

حکومت ارجب آخون(صيادی)نى كوميشدغه لى تورکمنلره قاضى باشلىق ادیب بلله دى.

شاهير عليشير نوایى 60 ياشينگ ايچينده آر ادان چيقدى. دو غلانى 1441

تورکمن سينماسى نينگ دو بيونى توتان آلتى قارلى يفينگ دو غلان گونى. اولومى 11 دسامبر

کومت قاویز حالى محمد رضا شانينگ حکومتينه قارشى:

اوقوو گره ك، حاط گره ك،

تورکمنچه مکتب گره ك.

الدىن گيدن يرلرى

قايتار يپ آماق گره ك.

يالى شيغار لار بيلن ناگيله ليك گورکز ديلر.

ياش شاهير محمد براننده قوجيق وفات بولدى. شاهير ينگ گورگن ر ادبوسيندان يايلان انچه

تورکيستانينگ گور شجنگ ييگيدى مصطفى چوقاي دونيا ايندى. وفاتى 27 دسامبر 1941 ماز

ايران حکومتى حالقينگ اکر انچيليق يرلرينى اوزلرينه ساتماق بار اسيندا مجلسيده يورينه قر

قاویزداقى باشليغى سروان صفارى تورکمنلرى قاتى حور لادى.

حاز اردان اشبيل صادر ادمک امتيازى دوللو ديين بير گل ميشگه بريلدى.

روحانىلارينگ قارشى بولانليغى سبألى ايرانينگ باش وزيرى علم "ايالتى و ولايتى" لايحه

ادارى بولونشيك و مجلس سايلاولاريندا كوميشدغه، بندرتورکمن فارس شهرلرى بندرگز و کر

محمد رضا شانينگ ير ر فورماسى نينگ بيرينجى تاغيرى عمله اشيريلدى. توپار - توپار زا

ز ابليلارينگ 659 حوجاليجينا(خانوارينه) 38790 هكتار ير بريلدى.

کومت قاویزدا " و ش دشت " ، " صنعتى " و " پنبه ايران " کارخانالارى سالىندى.

آى درویش(کلاله) ده پاغتآ آراسسالايان " جين " کارخاناسى سالىندى.

ژنرال اسکوبله وف- ينگ باش توتانليغيندا روس قشونى گؤکدپه قالاسينا هجوم اتدى، نتیجه 0

حاطيرا گونى.

تورکمنیستان دۆولتینی اساسلانديرانلاردان ئديرباي آيتاکوف استالین- ینگ قانلی رپرہ سياسيند
70 يئلدان سونگ ايلکينجی گزه ک ايران بيلن تورکمنیستانینگ آراسيندا اينچه بوروندان گچلگه
شوروی بيلن آو غانیستانینگ آراسيندا (آمیدریا و تجن تۆوه رگينده) آراچاک بلله مک اوچين بي
آو غانیستاندا ياشايان تورکمنلر بيلن تورکمنیستاندا اقبیلارينگ آراسينا سرحد بلله ندی.
يازيجی رحمت سيدوف آرادان چيقدی.
اترک- گورگن تورکمنلری نینگ اؤز ارکينليک اوغروندا قی گورشلری بارها مؤوچ آليار.
آستر ابادينگ قشون باشليغی تهرانا چاغير يليار. محمدحسن حان سرتيپ دمير غازيق قشونا باشا
آشغابادينگ مرکزی پارکينده لنين هيکلی قورلۇپ باشلاندى.
ايران حكومتی اكر انچيليق ير رفورماسینی عمله آشيردى. بو ايشدن ماقصات تورکمن توپراده
تالاماقدی. شول اساسدا يرلر 5 و 10 هكتارلارا بؤلۇنيپ، 20 يئل مهلتی بيلن ساتيلىار.
دومه يرلرينگ هكتارى 130-160 تومن، سولى يرلرينگ هكتارى 1300-2480 تومان د
تومنه ساتيلدى.
قاراسوو اوباسيندا ژاندارما اداراسی دۆره ديلدى.
سازاندا آتا اولی يفينگ دوغلان گونی.
مواقمچی سازاندا میللی تآچميراد آرادان چيقدی. دوغلانى 1886

2- فوریه (بهمن-اسفند) آيندایى واقعالار

تورکمنیستاندا حالق کميسرلار شوراسی، دینی دۆولتن، مکتبی بولسا عبادت حانانان بۇليپ آي
تهران اونيورسیتته تينده، محمدرضا شاهه اوق آتيلدى. سياسی آکتويستلار ايزارلاندى، 20 سانو
قىزىل آرباتدا روس پادشاسينا قارشى ايشچيلر آراسيندا سياسی تلغوئشيق بولدى.
کومت قاوزدا «اوبا شورالارى نینگ» 10- نينجی قورولتايی گچيريلدى.

«حلق فدایی لار» توپاری اؤزویینگ دۆره یش یئل دۆنومینی کومئده بلله جکدیگی حاقین اورشا سبأپ بولدی. ارته سی گون پاسدار لار اولار ا روغصات بریلمجکدیگینی مالم اتدی.

تورکمنیستان جمهوریتی نینگ رسمی دۆره دیلن هم اداره ادیلیپ باشلانان گونی.

آشغاباتدا "تورکمن فیلم" کینواستیودیوسی دۆره دیلدی.

حالق سازاندا پورلی ساریف آرادان چیقدی. دوغلانی 1900

اوبا شورالارینگ یولباشچیلاری شیرمحمد درخشنده توماج، عبدالحکیم مختوم، حاجی ط حکومت وکیللری بیلن گچیریلن دوشوشیقدان اؤریلیپ گلیشیرینه، کومت قاویزینگ قایراقی ؛

فداییلارینگ یۆریشینه قاتناشانلارا اوق آتیلدی. ایلات مدنی و سیاسی اوجاگینگ اؤنگونده سب کومت قاویزداقی 2- نجی اورش.

اوغانیستانلی عبدالرؤف ترکمنی "پیام وجدان" قازیاتینی نشیر اتدی.

تورکمن پیگیدی بهروز آخوندی کومت قاویزینگ اورتاراسیندا و اغشیلارچا اولدوریلدی.

رژیمینگ گیزلین اداراسی ساواک، پادشاه و فالی آدمیلردان پیدالانپ، اوبالاردان تورکمنلری ؛

بیرنچه گون اوزاغا چکن اورشدا کومت قاویزینگ ایلاتی شهری ترک ادیار. بدلجه اوباسی ی محمدرضا شاه پهلوی نینگ حکومتی آغاریلدی.

تورکمنیستان کمونیستیک پارتیاسی نینگ 1- نجی قورولتایی.

ایران مجلسی رضاخانلی باش وزیر ادیب بلله یار.

تورکمن شاهیری اسدالله غالبی آرادان چیقدی.

کومت شاهر حاکیمی نینگ اورونباساری مهدی حان آق اویلی اوباسینی توپ اوقونا توتیار، نتی

بخارا امیری سیدعالم خان بلشویکرینگ اؤنگونده دوروپ بیلمان مزارشریفه قاچیپ آتیار.

تورکمنیستان شورالارینگ 1- نجی قورولتایی. اوندا TSSR-in دۆره دیلیانیدیگی و اونا آلیندی.

گلمیشه ک بای- فئوداللار تورکمنلرینگ ارکینلیک اوغرویندا آلیپ باریان گۆرشلرینی توغ

اۈنگۈندە تحصن اتدیلر. حكومت وکیللری حجت- الاسلام امید و رادنیا اولارا گۈونلیك برد؛ دولی یار اغلی ماشینی گۈرشجنگ تورکمن بیگیئلر طار اپیندان ضبط ادیلدی.

" **كانون فرهنگی و سیاسی** " و " **ستاد مرکزی شوراهاى روستایى ترکمنصحرا** " یالی قوراه گۈرنوکی حاربی سرکرده **امیر تیمورینگ** اولومی. دو غلانی 1336

توماج، ماغتم، واحدی و جرجانی نینگ غیناغ آستیندا پارچالانان جسدلری بجنورد یولی نینگ بندر تورکمنینگ بللی یاشولیلاری پرویز ایرانپور، نازدوردی نوشین و یوسف قرجه او؛ امامزاده مازارلیغینا تاشلانیدیر.

10- لارچا تورکمن آتیشیدا یا- دا توسساغ بولانلاریندان سونگرا آتیلیپ اولدوریلدی.
تورکمنصحرادا شهیدلر گونی.

تورکمنیستانینگ بایداق و دۈولت نشانی (گربی) تاصصیقلاندی.
تورکمنیستاندا بایداق گونی.

تورکمنیستانینگ حالق آرتیستی، تورکمن سینماسینی اساسلانیدیرانلاردان، «آیغیتلی ادییم» یینگ دو غلان گونی. اولومی 1994

رضاخان پهلوی احمد شاه قاجارا قارشى دۈولت آعدار یلشیغینی گچیردی (کودتای سوم اسفند) بندر تورکمنند **مأمدر شیعی** ایرانینگ ملی مجلسینه وکیل سایلاندى. 3-2 گچیب- گچمانکا مجا آق قالانینگ قایرا یانینداقی آنبار اولوم اوبا و تۈره گیندکی اکران یرلری الماق اوچین ایرانیند کمال اۈز حاربی توپاری بیلن اوبانی باسیپ آلدی و اونگا " شاه مزرعه کمال " آدینی بردی.

تورکمنیستانینگ گۈرنوکی باله آرتیستی، آدار کۈسه، لیلی- مجنون یالی اوپرالاری اوسد دو غلان گونی.

گۈرنوکی دیلچی عالیم، تورکمن دیلی نینگ اساسلارینی توتانلاردان **الله قلی قاراحانوف** میللت اونونگ مازاری نابللی.

3- مارس (اسفند - فروردین) آیالارنداقی و افعالار

مشروطه گویچلری طاراپیندان توسساغ ادیلین مأمدهلیشاه، اورسیده سوږگون ادیلدی.
آدلی باغشی نورپردی قولوف- ینگ دوغلان گوئی. اولومی مای 1992
آلمانینگ مونهن شاهرینده «آزاد اروپا و آراتلیق رادیوسی» اوز ایشینه باشلادی. اوند تورک نجی یئلدا پراگ شاهرینه گؤچوریلدی.
تورکمن یازیجی- شاهیرلاری کومت قاویزینگ پیشاهنگی سالونیندا انچمه گونلاپ حالقینا فکرلرینی اورتا آتدیلار.
تورکمنیستان بیرلشن ملنلر قوراماسینا آغضا ادیلیپ آیلیدی.
تورکمن اق ساقلالاری عثمان آخوندان آرقا چیقپ، کومت شهرینده قورولتای گچیردیلر. تورکمنیستاندا بلشویکلرینگ قارشیسینا ملی حکومت قورولدی.
ایران و دنیا اینتله گنترلی تورکمنصرالی تورکمن یولباشچنلاری توماج، مختوم، واحدی و یازیجی بکی سه یتاکووف مسکوده آرادان چیقدی. دوغلانی 31 مارس 1914
ایران حکومتی تورکمنلره اوز ملی اشدیکلرینی گه یمگینی قاداغان اتدی، آغاچ اویلر اود بریلد اومچالی اوباسیندا پارس دیلینده مکتب آچیلدی. کومیشدفهده اداره نظمیة/شهربانی آچیلدی. نوسایدا آرخیولوک آ. مارشچنکو علمی قازوو ایشینی گچیردی.
آمریکادا عیاللارینگ حالقارا گونینه سبأپ بولان واقعا (پروتست یوریش) بولدی. آشغاباتدا بوتین تورکمنیستان عیاللارینگ 1- نجی قورولتایی.
تورکمنلرینگ تولغونشلارینا حایبات آتماق اوچین اسلامی حؤکومت F16 تیپلی فانتوم حا شهرلرینی اوستوندن پس یردن اوچوردی. بندرتورکمن حالی آباغا قالپ، شهرینگ آدینی بندرشاه دان، بندرتورکمنه دگیشدیریمگینی

تورکمن پارالاندى.

اورسىتده پادشالىق رژىمى اعدار يىلدى.

چاغداش تورکمن ادبىياتى نىنگ دۇبۇنى توتان، شاهير، درامتورگ و يازىجى بردى كىر بابايف

يازىجى بىكى سه يتاكوف- يىنگ دو غولان گونى. اولومى 7 مارس 1979

گور شىنگ تورکمن افسرى، 1951- نجى يىلدا تورکمنىستانا سىغان سىرهنىگ سافار خىطىبى آ؛

تورکمنىستانىنگ سىياسى قوراماسى "اغزى بىرلىك حالىق حرکتى"، تورکمنىستانىنگ شو باشلادى.

اشغاباتدا حالىق وكىللىرىنگ قورولتايى آچىلدى.

كومىشدفانگ اوز القى حاربى حاكىمى عبدالله حان توماج، تورکمنلرىنگ آدىندان مجلسه وكىل

«داش كۇفرى نىنگ» يانىندا روس- آوغان قشونلارى چاقناشدى.

تازه يىل، نوروز و بهار بايرامى.

يازىجى قاراجا برونوف آرادان چىقىدى. دو غلانى 2 آگوست 1898

رجب آخون صىداى نىنگ اوغلى گۇرنوكلى عاليم آخمت آخوندوف گورگنلى كومىش دفة د،

گىدن آخمت گوندو غار شناس بولوپ يتىشىار. لىنىگر اتدا اوقاپ يۇركا 2- نجى اوشونا ايبىرلىيار

اسلامى حكومتىنگ "حكومت اسلامى هاوامى يوق (آرى يانه)" دىين رفر اندومه تورکمنلر

اوپچىن، «مدنى و سىياسى اوجاق» حالىقى 26- نجى مارس ده كوممت قاوزىنىنگ مىلى پاركىنده گچىر

توركىستانىنگ بللى منجمى اولوغ بىگ- يىنگ دو غلان گونى. اولومى 1449

كوممت قاوزىدا سىگار ساتىپ اوتوران دوردى پور دىين تورکمنى، چىلىمى بها ساتىار بها

تورکمن- ده يارالانىار.

تورکمنىستاندا اىلكىنجى دو قما فابرىكى، اشغاباتدا قورجاق تئاترى و دراما استودىوسى آچىلدى.

آخون عمادى نىنگ باشتوتانلىغىندا حكومتىنگ يار اغلى گوچلرى تورکمنلرىنگ پارک مىلى د

اونلارچا تورکمن اولىار.

يارغلانان توركمنلر بيلان حكومت آراسينداقى اورش ايكي هفتنه لاپ دوام اديار.

كومت قاويزداقى 1- نجى اورش.

خزر ياقا توركمنلرينگ مشهور كخداسى قيات حانينگ اوغلى لالاي حان استقوليدان كوميش توركمنصحر ادا ار كينليگى طالاپ اديان بيلديريشلر يابر اديليار.

حكومتينگ حايياتينا قار امازدان كومت قاويزينگ 2- نجى اورشوندا شهيد بولانلارينگ 40-ء

يازيجى بكي سه يتاكوف- ينگ دوغلان گونى. اولومى 7 مارس 1979

4- آپريل (فروردین-اردیبهشت) آينداقى واقعالار

توركمنيستاندا «سوو دامجاسى، آلتين دانه سى» باير امچيليغى.

توركمنيستان س س ر- ينگ ايلكينيچى اساسى قانونى تاصصيقلاندى.

بندر توركمنده "بيرلشيك" اديندا بير ژورنال چاپ بولدى (ژورنالدان دينگه 3 شماره چاپ بوا

ار اچاگى برك كنترول اتمك اوچين ايران و شوروى نينگ و كيللرى درگزه گوروشديلر.

بندر توركمنده توده حزبينگ كلوبيني پليس ضبط اتدى.

توركوستان گنرال گویرناتورليغى (فرماندارى نظامى) پستی ياتيريلدى.

توركمنيستانينگ پايتاغتى نينگ ادى پالتاراتسكى دن اشغابادا اويتگه ديلدى. بو آد اونگا 1919-

توركمنيستاندا «توركمين بدوو bedew» نينگ گونى.

توركمنلرينگ اوز-ار كينليك او غرونداقى گورشلرينى باسيپ ياتيراندان سونگ رضا پهلوى ر،

ايرائينگ باش وزيرى احمد قوام مازندران حالقينا يوژلنيپ، اللرينداكى يار اغلاريني بير آيننگ

زنان يازيجى تاوشان اسن- اوا آرادان چيقدى.

گوچلى آبي- توپان حازار ياقاسيندا ياشايانلارى قاتى حورلادى. بير توپار اوى يومورليپ، كؤ

5- مای (اردیبهشت- خرداد) آيندای واقعالار

ایشچیلرینگ حالقارا گونینه سبأ بولان قانلی یوریش.

تورکمنیستاندا یازوو حاط، لاتینچادان روسچا (کریلچا) اویتگه دیلدی.

تورکمنیستان بیلن ماراوا دپانگ آراسیندا **حاصارچادا** گمرگ اداراسی آچیلدی.

بندر تورکمنده یار اعلی گوچلر بیر توینگ توتولماغینی یاتیر جاق بولوپ اوق آتاندای **الیاس** آرا

یار اعلی گوچلر قربان بایرامیندا لاله قاقیان قیزلارا آزار بر دیلر. باغشیلارینگ تامدیر الارینی

شاهیر قارا سه **ییتلی یف** آرادان چیقدی. دوغلانی 1 ژانویه 1915

یازیجی **نورماد ساریحانوف** آرادان چیقدی. دوغلانی 1906

تورکمنیستاندا مطبوعات گونی.

تورکمنیستاندا رادیو و آراقتاشیق گونی.

سلطان سانجار 62 یاشیندا آرادان چیقدی.

چوره گینگ بهالانی اوچین، بندر تورکمنده حکومته قارشی حرکتلر باشلانیار.

باغشی **مختومقلی قارلی** آرادان چیقدی. دوغلانی 1881

بالیقچی **بردی مراد توماچ**، دنگیز ژاندارمالارینگ اوق آتماغی نتیجه سینده اولدی.

هینلر چیلک فاشیزیمینگ ینگیلن گونی.

ایکینجی جهان اورشی قوتاردی.

یازیجی **آمان ککیلوف** - ینگ دوغلان گونی. اولومی 13 دسامبر 1974

تهران حکومتی، یار اغاری برمک اوچین تورکمنلره اولتیماتوم بردی.

حکومتینگ یار اعلی گوچلری ملی شاهیر مختومقلی نینگ 250 ینلایغینی گچیرمک اوچ

دارغادىپ، صاداقانىنگ اۈنگۈنى آلدى.

حكومت، يونكرز اوچارلار بيلن توركمنلر يىنگ اۈستۈندن بومبا ياغدېردى. كومىشده و حوجه

آذربىجان حالقى نىنگ اركىنلىك اوغرونداقى گۈره شىندن آرقا چىقان توركمنلر، كومت

گوچلرى مسلسل بيلن غاباپ، حاييات آندىلار. يىغناقدا سافار انصارى حالقى آغزى بېرلىگه

آمى دريانىنگ سووى آشغابادا گلىپ يىتدى.

بللى آرتىست آقميراد شىروف كىنو استودىويانىنگ بالكنىندان يره قاچىپ! اولدى.

ملى شاهير مختومقلى نىنگ دوغلان گونينه قاباتلانىپ، توركمنىستاندا " دنيا توركمنلرى نىنگ

نجى كنفرانسى آچىلدى.

قاراشسىز توركمنىستانىنگ اىلكىنجى اساسى قانونى تاصىقلاندى.

مختومقلى نىنگ (پاىيزيا) قوشغى بايرامچىلىغى.

توركمن دىلىنه دۈولت دىلى استاتوسى/ حقوقى بىرىلدى.

توركمن ياشولى و طايغه باشلىقلارى اومچالى اوباسىندا مركزى حكومت بيلن آلنىپ بارىلجا

پانگ دىين آدمىنگ توت آغاجى نىنگ ساياسىندا گچن يىغناقدا ياراغلارى بىرمك بار اسىند

اىلركى توركمنىستانىنگ اىلكىنجى جمهور باشلىغىنا سايلاندى.

كومىشده ده توركمن ياشوليلارى نىنگ 2- نجى قورولتايى گچىرىلدى.

توركمنىستاندا حاصىل گونى.

مارىنگ تۈوه رگىنده «دندانقان» اورشوندا مسعود غزنونى نىنگ قشونىنى، سلجوقلار يىنگدىلر.

باش وزير مهدى بازركان، «اوبا شورالارى نىنگ مركزى نىنگ» ياپىلماغى اوچىن توركمنلر

توركمنىستاندا توركمن دىلىنه دۈولت دىلى استاتوسى (حقوقى) بىرلىار.

روس گنرالى اسكولف 2- نجى آحال- نكه يۈرىشىنى باشلادى. حوجه قالا باسلىپ آلىندى. ژوئر

تورکمنصحرادا " ایل گویچی"، "خبرنامه تورکمن صحرا" و "ادایخان" یالی قازیات- ژورنا

مدنی و سیاسی اوجاغینگ " هنر و فولکلوریک بۆلومی دۆره دیدی.

علی آباد شهرینگ یار اغلی گویچلری کوچک نظر خانى اوباسینا چوزوپ 3 تورکمنی اولدورپ

6- ژوئن (خرداد- تیر) اینداقى واقعالار

آخمت(آخوندوف) گورگنلى 2- نجى جهان اورشدا قربان بولدى. دوغلانى كوميش دفة 23 مار

چاغالاری قوراماغینگ حالقارا گونی.

هیكل تراش موممی سیدمیرادوف آرادان چیقدى.

«اوبا شورالارینگ» 11- نجى قورولتایی، شئیلہ- ده 2- نجى اورشدا شهید بولان قافا بزہ

دگیش اوباسیندا بلله نیپ گچیلدی.

طبیغاتی قوراماغینگ حالقارا گونی.

کومیش دفة لی باغشى «حوجه شرقی» آرادان چیقدى.

یازجی آمان ککیلوف ینگ دوغلان گوئی. اولومی 13 دسامبر 1974

کومیشدفأنینگ گۆرشجنگ ییگیتلری ولجان آخون(وافی)، رحمت نژاد، رحمان(رجب

یوزله نیپ، ایراندا دمکراتیک بیر حؤکومتینگ قورلماغینی اؤنگه سور دیلر.

کومیشدفةده چوده ای دیین بیرسینینگ اولی آنباریندا ظفر(ینگیش) آدلی نئاتری توماند

آمانجان(آبا) آبایی اولدی.

ابن سینا آرادان چیقدى. دوغلانى اورگنچ 8 آگوست 998

تورکمنیستاندا بدن تربیه (اسپورت) گونی.

سلجوقلار خراسانی آلدیلار.

یکه کانديداتور ليق اساسيندا، هيچ حيلي باسدشه يول برمان سافار مراد نيازوف قار اشسيز تورکه حازار دنگزى نينگ حالقارا اکولوگيا گونى ديپليپ جار اديلمگى.

ايران دؤولت نينگ گيزلين فرمانى اساسيندا تورکمنلرينگ اشغابات راديو سيني دينگله مکلر يني تورکمن ديپلينده راديو گپله شيکلرى يولا قويولماغى پلانلاشدير ييلار.

کومت قاويزدا 22 سانى تورکمن سياسى آکتويستلار نينگ گچير مکچى بولان ميتينگيندن حازار اسيندا تورکمن شاهيرى آراز محمد شاعرى (آرام) هم بولوپدير.

7- جولای (تير - مرداد) آينداقى واقعالار

تورکمنستاندا علملار آکادמיاسى دؤره ديلدى. 1998- نجى يئلدا نيازوف اونى ياپدى.

تورکمنصأحر انينگ بلتى باغشيسى قازاق پانگ آمريکانينگ قار اشسيز ليغى مناسيبتلى نيويورکد

قازاقلارينگ بلتى يازيجيسى آباي قونان بايف آرادان چيقدى. دوغولانى 1845

محمد آخون گرگانى تورکمنلرينگ آديندان ايران مجلسينه وکیل بولوپ گيتدى.

رضا پهلوى نينگ تورکمنلردن باسيپ آلان اکر انجيليق يرلرينگ اوغلى محمدرضا شاهه گچير، کومتده ايلکينجى کسلحانه آچيلدى.

اشغاباتدا نيازوف- ينگ ديکتاتور رژيمينه قارشى حالقينگ دمونستر اسياسى دارغاديلدى، توتها

عراق دؤولتى بو يورتدا ياشايان تورکمنلرينگ قارشيسينا گينگ مؤچبرده قتل عامى گچيردى.

گورنوکلى اوزبک سياسى شخصيتلاريندان، استالين- ينگ قانلى رپره سياسياسيندان (تص

چوقايينگ بولداشلاريندان ولى قيوم خانينگ دوغولان گونى. اول آلماندا «تورک ايلى» آد؛

بيته وليگينى اؤنگه سوردى. اولومى 13- نجى آگوست 1993

احمد شاه قاجارينگ تهر انداقى تآچ گه ييش دابار اسينا تورکمن حان- بگلرى شول ساندان دورد

«اوبا شورالارى» ايلکينجى گزه ک يولما ساليان اوباسيندا «اوراق باير امچيلىغينى» گچيريار.

حازار دنگيز ژاندار مالارى، باليقچيلارينگ آشيرداداقى يئغناغينا ياراغلى هجوم اديار.

<p>مشروطه چيلر طار اپيندان اورسيده سورگون اديلن محمدعليشاه قاجار تاج- تاغيتيني قايتا اوچين 2- نجى گزه ك حوجه نفسه گليپ، شوخ باي ديين بيرسىنينگ تاميندا يرلشيار.</p>
<p>كۆپ قاندۇكوشىگىنگ اۋنگۈننىالماق اوچين كوميشدقه لى ارجب آخون، مركزى حكومت بيلن «خبرنامه توركمنصحرا» قازياتىنينگ چاپ اديلمگىنى، ايران حكومتى قاداغان اديار.</p>
<p>آنبار اولومداقى اوزالقى "شاه مزرعه" گورگندكى قشونىنينگ ارگينه بريليپ، اونگا "مزره" رضا علامه زاده، توركمن شورالارينا دگيشلى "حرف بزن تركمن" فيلمىنى ياسادى.</p>
<p>بندر توركمىنينگ تۈوه رگيندكى "تيكنجيك" گمرگ حاناسى حالقدان پرسيز- يره سالغند دارغاديليار.</p>
<p>گورگن و كوممت قاويزينگ تۈوه رگينده گويچلى ير تيره دى.</p>
<p>توركمن حان- بگلر ينينگ ياردامى بيلن محمدعليشاه آستر آبادى اۈز ككترولينا گچيريار. بيلن حوجه نفسده دار آغاجينا آسيلدى.</p>
<p>توركمىستاندا غلّه بايرامى.</p>
<p>يازىجى پردى كر بابايف- ينگ آرادان چيقان گونى. دوغلانى 15 مارس 1894</p>
<p>توركمىستاندا عاراپ حاطنندا «شورالار توركمىستانى» قازياتى نشير اديليار.</p>
<p>75 سانى توركمن ييگىدى تهراندا آتيلپ اۈلدۈر يليار.</p>
<p></p>
<p></p>
<p></p>

8- آگوست (مرداد- شهيور) اينداقى واقعالار

تورکمنیستاندا قاوینن بایرامچیلیغی.

هلسینکیده «اروپادا حاوپوسوزلیق و حیذماتد اشلیق قوراماسی نینگ جمع له یجی بیان ناماسینا

تورکمنصرانینگ گوللی داغ و قارناوا اوبالاریندا گویچلی یر ایراندی. 32 اوبا ویران بولدی،

بللی تورک عالیمی **ابن سینا** اورگنچده دوغولدی. اولومی 18 ژوئن 1037

آشغاباتدا " زاکاسپی اوبلاست" (تورکمنیستان) بلشویک پارتیا (حزب) سی نینگ بیرینجی قورولتا،

باغشی **ساخی جباروف** آرادان چیقدی. دوغلانی 1905

تورکمنیستاندا «**صدای فقر**» قازیاتی نشیر بولدی.

ایلکینجی گزک آستراباد- گورگن (حاضرکی کومت قاویز) آر الیغیندا یولاغچی قاتناتیان ماشید

تورکمنیستانینگ دؤولت سرحد قشونی دؤره دیلدی.

تورکمنیستانی بلشویکلردان آزاد ادمک اوچین انگلیسلی سرهنگ مالله سون- ینگ باش توت

قطار ایستگاه سیندان تورکمنیستانا گیردی.

عالیم **آخمت بکمیرادوف** آرادان چیقدی.

حالقینگ گؤره شینه چیدامادیق محمدرضا شاه پهلوی ایراندان قاچدی.

بندر تورکمنده " پنبه" کارخاناسی قورولدی.

گورشجنگ تورکمن افسری **سروان عبدالرحیم ندیمی** نینگ یولباشچیلیغیندا، ماشاتدا قوللوق ا

سیاساتلارینا قارشى یاراغلی باش گؤتردیله. اولار ایلکی بیلن مار اودپائی آلپ، سونگرا کوما

آمریکا و انگلیس دؤولتلىرى دکتىر مصدق ینگ دؤولتینی آغدارپ، محمدرضاشانی قایتادان تاغ

گورگن رادیوسیندان تورکمن دیلینده گپله شیک بریلیپ باشلاندی. 28 مرداد 1338

شورویده **میخائیل گارباچووا** قارشى دؤولت آغداریشیق سینانشیغی.

شوروی نینگ دارغاماغی.

تورکمنیستانینگ اوپوزیسیون توپار " گنگش " آدی آستیندا یئغنائشدیلار. اولار:

1- آغزی بیرلیک حالق حرکتی 2- دموکراتیک (اوسوش) پارتیاسی 3- استیودنتلرینه
بالقان- ینگ حالق حرکتی 6- کمونیستلاردان آیریلانلار.

سروان ندیمی نینگ باشتوتانلیغینداقی انقلابی افسرلر بیلن حکومتینگ یاراغلی گویچلری نیند
افسرلر ینگیلدیلیر. سروان ندیمی آذربگجانینگ اوستی بیلن شورویه سیغیندی. روس عیالا
ایوانف شهرینده آرادان چیقار.

«گنگش» توپاری اوزی نینگ حالقا بیرینجی یوزلنمه سینده تورکمنیستانینگ اهللی دؤولت باشت
50- دن آشا تورکمنیستانلی اینتله گنترلی (روشنفرلری) دیکتاتور نیازوف- ینگ باشتوتانا
مختمقانی نینگ یادیگار لیگی نینگ یانیندا آچلق اوتورشیغینی گچیردی.

حالق آرتیستی، ملی تناترینگ دوینی توتان **آمان گول محمدوف**- ینگ دوغلان گونی. اول
دوچا بولدی. گول محمدوف 1977- نجی یئلینگ 31- نجی آگوست ایندا آرادان چیقیدی.

تورکمنیستان اوز-اختیاری دؤولت دیبیلیپ جار ادیلدی.

بندر تورکمنینگ اوستی بیلن شوروی قشونی کومت قویزا گیردی.

کومتده ایلکینجی گزک ایلات یازوی (آمار نفوس) گچیریلدی.

رضاشاه پهلوی ایراندان قاجیپ گیتدی.

متفقین (آمریکا، انگلیس، فرانسه) توپاری هینلرچی آلمانه فارشی اورشدا، شوروی قشونو
قاتنایان قطاردان پیدالاندیلار. بندر تورکمنده روسلارینگ اداراسی آچیلدی.

تورکمن دیپلماتی **قلیچ قادیف** آستراتادا شوروی کنسول بولوپ ایشلادی.

تورکمنیستاندا «**آغزی بیرلیک حالق حرکتی**» آدیندا بیر سیاسی جمعیت اسالاندى. آغزی ؛
دویغولارینگ اویانماغیندا قاتی-آلادا اتدی. اولار دیکتاتور نیازوف- ینگ ظلمونا دوچار بو
زندانا آتیلدی (**نورپردی نورمأمدوف**)، کابیرلری (**شاهیر شیرالی نورماد**) یورتدان قاجیپ آتما

روس-انگلیس دؤولتلری ایرانی اوز آرالاریندا پایلاشدیلار. تورکمنصحرا روسلارینگ کنتروا

«تورکمنیستانینگ حالق ماغاریفی» ژورنالی چاپ ادیلیپ باشلاندى.

تئاتر آرتیستی **آمان گل محمدوف** آرادان چیقدى. دوغلانى 22 آگوست 1908

9- سپتامبر (شهریور - مهر) آینداقى واقعالار

حالقارا پاراحتچیلیق گونى.

کومت قاویزدا " قابوس " آدیندا مکتب آچیلدى.

آشغاباتدا تورکمن دؤولت اونیورسیتته تی آچیلدى

حالق شاهیری، مجلسینگ وکیلى، مختومقلى بایراغىنینگ ایه سی **کریم قربان نفسوف** 59 ی

یاغمور قلیزاده کلله دان ایران مجلسه وکیل سایلاندى.

تورکمنیستاندا «دؤولت انزگییا انیستیتوتى» دؤره دیلدى.

ایراندا ایلکینجى گزه ك مجلس/ پارلامانت آچیلدى. تاصیق ادیلن مشروطه انقلابىنین

وکیلىنینگ بولماغینا حاق تانالدى.

تورکمن باغشیلار گونى.

مشروطه انقلابینى آغارماقچى بولیان مأمدهلیشانینگ قشونى تهرانینگ قولاینددا- ورامین- د

اونلارچاسى اسیر دوشیار.

قایغیسيز آتابایف و ندیرباى آیتاکوف حالق گنگشىنینگ مجلسینده اترک- گورگن تورکمنلری

حالق آرتیستی **حوجاو آنادوردی** آرادان چیقدى. دوغلانى 1909

ایراندا سیاسى بندیلر اوچین گونا گچیش ایغلان ادیلیار. کؤپ سانلى سیاسى بندیلر شول سانداز

توده پارتیانینگ دؤران گونى.

مجلسینگ قرارى بویونچا رضاشاه پهلوینینگ تورکمنلردن باسیپ آلان اکرانچیلیق یرلری، ا

آوغانیستانلی تورکمن فدامحمد فدانی «ملت» قازیاتینی چیقاریپ باشلادی.

شاهیر قوربان ناظار عزیزوف 35 یاشینگ ایچینده قازانجیغینگ قولاینندا، مونوپ بار یاز دشیك بولوپ آرادان چیقدی.

دوغلانی مارس 1940

تورکمنیستانینگ مئی حاویسوزلیق کمیته سی (KNB) دؤره دیدی.

10- اکتبر (مهر-آبان) آینداقی واقعالار

تورکمنیستاندا یازوو حاظ- ینگ عار اچادان لاتینچا گچمک باراسیندا قرار قبول ادیلدی.

پارتیا و دؤولت یولباشچیسى، تاریخچى عالیم شاجا باتیروف- ینگ دوغلان گونی. اولومی 14 تورکمن یاشولیلارینینگ کومیشدغه دأکی ماصلاحاتیندا نفس سردار (کل تیره سیندن) حد توتیار.

تورکمنلره حاییات آتماق اوچین حکومت یونکرز تیپلی اوچارلاری/ آلمانلی بیولوتلار (خلبان) بگجه ساغات 12- ده آشاغاتدا گوچلی بیر ایراندی 150 مونگه قولای ایلات هلاک بولدی. ماتم گونی.

تورکمن دیلچیلرینینگ ایلکینجی قورولتایی.

رحمت الله فهیمی (تورکمن) تورکمنلرینگ آدیندان مجلسه وکیل سایلانیار.

دکتر آخمت قاراداغلی نینگ همتی بیلن کؤپ سانلی تورکمن بالالاری تورکیبا اوقووا اییریلدی.

«اقبال» رومانینینگ یازاری خدر دریایف آرادان چیقدی. اول 10 ینلاپ سیبریده سورگونده!

تورکمنصحرائینینگ ارکینلیگینی ماصلاحاتلاشماق اوچین، گؤکلنگ یاشولیلاری الله یارحائینگ

باش وزیر اسدالله علم ایراندا فدراتیو سیستمینه چالیمداش «ایالتی و ولایتی» لایحه سینى مجلیه

شاهیر ملامورت- ینگ دوغلان گونی.

اؤلومی 1930

یموت یاشولیلاری و گورشجنگ توپاری، یار اغلاری ساقلاماق یا- دا بویون بولماق مسد ماصلاحات یئغناغینی گچیردیلر.

گورشجنگ شاهیر شالی ککیلوف 2- نجی جهان فرونتیندا، کاره لیا توقایلیغیندا آرادان چیقدی.

رحمانقلی سیدی و قاوشاق (آلتی) جعفرباي تورکمنلرینگ آدیندان ایران مجلسه وکیل بلله ؛ بندر تورکمن ژاندارما باشلیغی «سروان حامدینگ» دؤورینده بالیقچیلار عظیم اونق و اخ چکلپ عمر بوی مایپ بولدولار.

روس گنرالی چرکاسکی خزر یاقاسیندا «diıypgaragan-da» حاربی قالا سالیپ باشلایار.

تورکمنلرینگ ارکینلیک او غرونداقی حرکتینی باسیپ یاتیرماق اوچین ژنرال فضل الله زاهد اولی قشون توپاری تورکمن توپر اغینا یوللاندی.

ایران قشونی کومیشدفانی باسیپ آدی.

مدرن و دنیوی تورکیه جهوریتینینگ دویبونی توتان کمال مصطفی پاشا آتاتورکونگ دوغلان

تورکمنیستانینگ پارتیا و دؤولت ایشگاری، تاریخچی عالیم شاجا باتیروف، چیقیش ادیب دور سازاندا پورلی ساریف- ینگ دوغولان گونی. اؤلومی 7 فوریه 1970

شاهیر کریم قربان نفسوف- ینگ دوغولان گونی. اؤلومی 1 سپتامبر 1988

آشغاباتدا کؤچولیکله یین انقلابی حرکتلر.

تازه قورلان ایلرکی تورکمنیستان جهوریتینینگ اختیارلیقلاری باراسیندا ماصلاحاتلاشماق ایبریار.

حازاردنگیز یاقاسینینگ سرداری قیانت، ایران- روس آرالیغیندا «گلستان» شرط ناماسی حاربی گامیلرینینگ حازارا گیرمگی قاداغان ادیلیار. شوندان سونگرا کومیشده، ایران گامیل

کؤکی صوفی، آناکلدی سردار (آج) و نفس سردار پارتیزانلیق سؤولر بیلن ایران قشونلارینا

آشغاباتدا " دنیا تورکمنلرینینگ گومانیتار / انسانپور بیرله شیگینینگ " 2- نجی قورولتایی

اورتا آسیادا ملی دۆلوت بۇلونشیگینی گچیرمك بار اسیندا SSSR مرکزی اجرانیه کمیته نینگ

تورکمنیستان ساویت سوسیالیستیک رسپوبلیکاسی – TSSR ینگ جار ادیلن گونی.

میلتچیلیدکه عاییلانان تورکمن دیلچی عالیمی کومشالی بۆری یف (Küm=alı Böriyev) آتی

تورکمنیستان اوز ملی قاراشسیزلیغینی جار اتدی.

آتاتورک تورکیه جمهوریتی نینگ ایلکینجی جمهور باشلیغینا/ بره زیدنتینه سایلاندى.

تورکیه ده جمهوریت گوتی.

آشغاباتدا «تورکمن دۆلوت در اما تئاتری» و «چپرچیلک تکنیکومی» (هنرستانی) آچیلدی.

رضاشا پهلوی قدرتی ایبه لدی.

11- نوامبر (آبان-آذر) آینداقى و افعالار

روس گنرالی مادریتوف آق قالا و کومت قاویزی قانا چایقادی.

تورکمنلرینگ اؤر-ارکینلیک اوغرونداقى گۇرشلرینی باسیپ یاتیرماق اوچین تورکمنصأحر

مسلیگینی ادیار، ینگیش! تویونی توتیار.

تورکمنلرینگ ایلکینجی بوسغونلار توپاری بایات حاجی نینگ اوستی بیلن تورکمنیستانا سی

طار اپیندان توسساغ ادیلیار.

کومت قاویز و کومیشدغه ده ایلکینجی گزه ک انجمن شهر سایلوی گچیریلیار. کومت قاو

محمود علیقلی، میرزا آق آتابای، دوردی قلیچ آمانی نژاد؛

کومیشدغه ده بولسا آقاتقی مهمیانی، قاوشیت حان عبدالله زاده، دوردی ماد جعفری، گلدی روشن

«تورکمنصأحر اوبا شورالاری» نینگ 8-نجی قورولتایی.

تورکمنیستاندا انقلابی کمیته لر دؤره دیلیار.

بلشویکلر بوتین اورسیتده ینگیش قازانیار لار.

تورکمنصحراالى روشنفکرلر ايران حکومتينه يوزلنيپ «تورکمنلرينگ بو توپراقدا ياشاماغا ، حکومتينگ ظاليم سياساتلارى، شئيله- ده باش تورکمن معلم- ينگ اربت شرطلى شهرلره سور

تورکيه جمهوريتىنينگ دوييوني توتان **آتاتورک** ارادان چيقدى. دوغلانى 11 اکتبر 1881

ايران مجلسىنينگ 2- نجى دؤور سايلاولاريندا باش يووسغالى **آناجان آخون يارالى** كوميشدا

«پرمان» ادلى رومانينگ يازيجيسى، گوروغلى دستانينى **ينغان آتا قاوشودوف**- ينگ يوغول

گورگن شهرينده شوروي نينگ کنسولى بولوپ ايشلان تورکمن ديپلوماتى قليچ قلىيف- ينئ داغى كوميشدغه، اومچالى، باش يووسا، آق قالا و کومت قاويزدا کانسرت برديلر .

باغشى اوراز سالير ارادان چيقدى.

دوغلانى 1876

استيودنتلرينگ حالقارا گونى.

پروفسور اوده عبدالله يف- ينگ دوغلان گونى. اولومى 1987

ايران تورکمنلرينىنگ مدنى سردارى، تورکمنلرينگ يوقارى عليم **آلماغيندا کوپ قايران** کومت قاويزدا.

دوغلانى اسنقولى 1901

يازيجى **تاوشان اسن**-اوا نينگ دوغولان گونى.

تورکمنيستاندا حاصيل باير امچيليغى.

تورکمنلرينگ آديندان 7-8 گزه ک ايران مجلسه وکيل بولوپ گيدن محمد آخون گرگانى(جرجا محمدرضا شاه اوز اکر انچيلىق ير فورماسينى باشلانانى بارى دؤولت، تورکمنلره 3744 تراز بندرتورکمنلى پرويز **ايرانپورينگ(تورکمن)** تقلاسى بيلن تورکمن باغشى و ذکر(غزل) تو فستيوالاتناشديريلدى.

تورکمنصحراالى بوسغونلار بايات حاجىدا قورولتاي گچريپ، باراغلاريني تورکمنيستان دؤوا

تورکمنصحرااده «مدنى و سياسى اوجاق» ييارادان بيلديريشينده ايرانينگ تازه قبول اديلن اس

اندی. قانون بویونچا پره زیدنتی شایمی مذهبیدن بولماغی شرط ادیلیپ، بو مذهب رسمیته تانالی

تورکمنیستانینگ گورشنجنگ زنان شاهیری **آناسولطان کلیوانینگ** دوغولان گونی.

آناسولتان کک یلوا 13 یئل توساغلیدقا هم دالیحانادا ساقلانیپ، دوزلی پسیکوتراپ

یولباشچیلاری نینگ فسق- فجورلاری باراسیندا مسکوه شکایت ادییدی.

12- دسامبر (آذر- دی) آینداقی واقعالار

تورکمنیستاندا «قونگشی اوقارا» بایرامچیلیغی.

ایدز کسله قارشى گوره شینگ حالقارا گونی.

آر اچاگی برک کنترل ادمک اوچین ایران و شوروی نینگ وکیللری «سنگر دپه» ده دوشوشیپ، ایلاشدیلار.

کومت قاویزدا "ملی" کارخاناسی قورولدی.

کومیشدپه لی **آوغان قاضی** ایرانینگ ملی شورا مجلسینه وکیل سایلاندى.

آشغاباتدا حالق فیلامونیاسی دوره دیلدى.

تورکمنیستانینگ داشاری ایشلر وزیرلیگی نینگ یانندا، «داشاری یورتلار بیلن دوستلوق ومدد

ایران و اورسیت دؤولتلى تورکمن توپراغنى اوز آرالارندا پایلاشماق باراسینداقی انلاش

بیرلشن ملتئر قوراماسی نینگ باش آسامبلیاسی (مجمع عمومی) آدام حوققلاری نینگ آه
(روز جهانی حقوق بشر)

تورکمن سینماسی نینگ دو بیونی توتان **آلتی قارلی یف** آرادان چیقدى.

دوغلانى 6 ژانویه 1909

تورکمنیستانینگ بی طار اپلنق گونی.

يازيجی آمان ككيلوف آرادان چيقدی.

دوغلانی 9 ژوئن 1912

حزب توده نینگ كوممت شهر بولومى نینگ ليدرى غايب بهلكه و اونونگ يولداشلارى قربان گورگن سونگرا سارى شهرينه آنيپ گيديليار.

توركمنلرينگ آيندان محمد آخونينگ قيزى **مهين گرگاني** ايران مجلسينه وكيل سايلانيار.

توركمنلرينگ دورموشينا دگيشلى «يك اتفاق ساده» ادلى فيلم ياساليار. اوندا توركمن آرتيستي **اشغاباتدا راديو گپله شيكلر افيره قويبريليپ باشلانيار.**

راديو گونى.

گورشنجگ شاهير **باپبا گوكلنگ** نابللى ياغدايدا! ماشين قاقپ، اولدى.

بندر توركمنده 700، كوميشدغه ده 300 آدم بو شهرلرينگ تلگراف ادارا لاريندا سياسى اوت، توركمن توپراغيندا مجلس سايلولا ريندا آليپ باريان قالب ايشلرى بارا سيندا تهرانه تلگراف يو اق قالادا مترو لوگيا (هوا شناسى) اداراسى آچيلدى.

توركيستانينگ اركين «خوقند» دوولت يولباشچيلاريندان **مصطفى چوقاي اوغلى** شهبه لى ي:

تئاتر آرتيستي **سونا ميرادو** انينگ دو قولان گونى.